

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
VIEŠOJO SAUGOMO AKADEMIJA
VALSTYBĖS SIENOS APSAUGOS KATEDRA

IEVA ČIUPRINSKAITĖ
TEISĖ IR POLICIJOS VEIKLA

OBJEKTYVUS NUKENTĖJUSIOJO BŪKLĖS ĮVERTINIMAS IR RACIONALIAI
ORGANIZUOTA MEDICINOS PAGALBA KAIP VIENAS IŠ POLICIJOS PAREIGŪNO
PROFESINĖS VEIKLOS ASPEKTŲ

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
doc. dr. Antanas Janušauskas

Kaunas 2020

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS.....	3
LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	4
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	4
ĮVADAS.....	6
1. NUKENTĖJUSIO ASMENS IR PIRMOSIOS MEDICINOS PAGALBOS TEIKIMO SAMPRATOS.....	12
1.1 Nukentėjusio asmens samprata ir jo būklės vertinimas.....	12
1.2 Pirmosios medicinos pagalbos samprata	15
2. POLICIJOS PAREIGŪNŲ PROFESINĖS VEIKLOS YPATUMAI PIRMOSIOS MEDICINOS PAGALBOS SRITYJE	19
2.1 Pirmosios medicinos pagalbos vaidmuo policijos pareigūno profesijoje.....	19
2.2 Policijos pareigūnų privalomasis pirmosios medicinos pagalbos mokymas	22
3. KAUNO APSKR. VPK POLICIJOS PAREIGŪNŲ PASIRENGIMO TEIKTI PIRMAJĄ MEDICINOS PAGALBĄ ĮVERTINIMAS	31
IŠVADOS.....	47
PASIŪLYMAI.....	49
LITERATŪRA	50
ANOTACIJA	53
ANOTACIJA ANGLŲ KALBA	53
SANTRAUKA	54
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA.....	55
PRIEDAI.....	56
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ.....	60

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

LR BK – Lietuvos Respublikos baudžiamas kodeksas

LR BPK – Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas

LR policijos darbuotojų etikos kodeksas – Lietuvos Respublikos policijos darbuotojų etikos kodeksas

LR policijos įstatymas – Lietuvos Respublikos policijos įstatymas

ES – Europos Sąjunga

apskr. VPK – apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų

LPM – Lietuvos policijos mokykla

MRU VSA – Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademija

Policijos departamentas – Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Pirmosios medicinos pagalbos mokymo dalykai	24
--	----

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 paveikslas. Racionaliai organizuotos medicinos pagalbos schema	18
2 paveikslas. Respondentų požiūris į tai, ar policijos pareigūnas privalo teikti pirmąją medicinos pagalbą	32
3 paveikslas. Policijos pareigūnų dalyvavimas pirmosios medicinos pagalbos mokymuose ...	33
4 paveikslas. Policijos pareigūnų išreikšta nuomonė, koku laikotarpiu turėtų būti atnaujinamos pirmosios medicinos pagalbos žinios.....	34
5 paveikslas. Policijos pareigūnų turimų pirmosios medicinos pagalbos žinių vertinimas nuo 1 iki 6 balų sistemoje	35
6 paveikslas. Policijos pareigūnų turimų pirmosios medicinos pagalbos žinių vertinimas nuo 7 iki 10 balų sistemoje	35
7 paveikslas. Policijos pareigūnų atsakymai, ar yra tekę tarnybos metu teikti pirmąją medicinos pagalbą	37
8 paveikslas. Policijos pareigūnų atsakymai, kada paskutinį kartą teko suteikti pirmąją medicinos pagalbą.....	38
9 paveikslas. Policijos pareigūnų nuomonė, ar nedvejodami teiktų pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiajam asmeniui įvykio vietoje, net jeigu ir asmuo yra nehygieniškas arba nuo jo sklinda alkoholio kvapas	39
10 paveikslas. Policijos pareigūnų nuomonė, kokių jiems žinių labiausiai trūksta teikiant pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiajam asmeniui.....	40
11 paveikslas. Policijos pareigūnų įvertinimas savo veiksmus ar jie padarė viską, ką galėjo ir ar teisingai, kai paskutinį kartą teikė pirmąją medicinos pagalbą	41
12 paveikslas. Policijos pareigūnų pateikta nuomonė sudėliojant pirmosios medicinos pagalbos veiksmų atlikimo seką, pradedant nuo to veiksmo, kurį jų nuomone, įvykio vietoje reikėtų atlikti pirmiausiai	42
13 paveikslas. Veiksmai, kuriuos pirmiausiai rinktųsi policijos pareigūnai siekdami įvertinti kokia pirmoji medicinos pagalba reikalinga nukentėjusiam asmeniui	43

14 paveikslas. Policijos pareigūnų atsakymai, kur jie įgijo žinių apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą	44
16 paveikslas. Policijos pareigūnų, dirbančių policijos sistemoje, stažo trukmė	45
17 paveikslas. Policijos pareigūnų , dirbančių policijos padaliniuose, duomenys	45

ĮVADAS

Temos aktualumas. Šiuolaikinėje ir dinamiškoje visuomenėje kiekvienas individas nori jaustis užtikrintas dėl savo teisių apsaugos, kiekvienas tikisi būti apsaugotas nuo jam žalingos aplinkos ir daromų teisės pažeidimų, o nukentėjus – sulaukti reikalingos pagalbos, todėl dar 1943 m. garsus amerikiečių psichologas Abraham Maslow sukūrė žymiąją žmogaus poreikių piramidę (angl. hierarchy of needs), kurioje žmogaus norą jaustis saugiam išskyrė kaip antrąjį poreikį, einantį po fiziologinių norų patenkinimo¹. Saugumo jausmas visuomenėje dažniausiai asocijuojasi su teisėsaugos institucijomis, kurių paskirtis yra „*užtikrinti visuomenės saugumą, apsaugoti piliečius, tirti nusikaltimus, bausti už juos, užtikrinti tvarką daugelyje gyvenimo procesų*“². Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – LR BK) 32 straipsnio 4 dalyje nurodyta, jog teisėsaugos institucijos – tai policija, kitos ikiteisminio tyrimo ir prokuratūros įstaigos, taip pat kriminalinės žvalgybos subjektai³. Reformos, įvykusios policijos įstaigoje per pastaruosius tris dešimtmečius, keitė policijos sampratą ir paskirtį. Pavyzdžiui, 1990 metais galiojusiam Lietuvos Respublikos policijos įstatyme (toliau – LR policijos įstatymas) policija apibūdinama kaip „*teisėtvarką užtikrinantis vykdomasis valstybinės valdžios organas*“⁴, o nuo 2000 metų įsigaliojusiam LR policijos veiklos įstatyme policija yra „*asmens, visuomenės saugumą bei viešąją tvarką užtikrinanti policijos įstaigų ir pareigūnų visuma*“⁵. Tokie pokyčiai vyko dėl prasidėjusios Lietuvos valstybės integracijos į Europos Sąjungą (toliau – ES) ir įstojus į Šengeno erdvę, dėl ko „*Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Policijos departamentas) buvo įpareigotas pagal kompetenciją įgyvendinti Europos Sąjungos ir Šengeno sutartyse keliamus reikalavimus tobulinant pareigūnų profesinę kvalifikaciją*“⁶. Dabartiniame LR policijos įstatyme vienas iš pagrindinių iškeltų policijos uždavinių yra „*neatidėliotinos pagalbos teikimas asmenims, kai ji būtina dėl jų fizinio ar psichinio bejėgiškumo, taip pat asmenims, nukentėjusiems nuo nusikalstamų veikų, administracinių teisės pažeidimų*

---

¹ Mark E. Koltko-Rivera, „Rediscovering the Later Version of Maslow’s Hierarchy of Needs: Self-Transcendence and Opportunities for Theory, Research, and Unification”, *Review of General Psychology* 10 (2006): 302-303, <http://academic.udayton.edu/jackbauer/Readings%20595/Koltko-Rivera%2006%20trans%20self-act%20copy.pdf>.

² Evaldas Visockas, „Pasitikėjimas teisėsaugos institucijomis Lietuvoje“, *Teisės problemos* 2,92 (2016): 89.

³ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas“, LRS, žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111555/asr>.

⁴ „Lietuvos Respublikos policijos įstatymas“, LRS, žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.957/vpObZQWbrM>.

⁵ „Lietuvos Respublikos policijos įstatymas“, LRS, žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111665>.

⁶ Kęstutis Vitkauskas, „Policijos personalo rengimo sistemos raida Lietuvoje 1990 – 2010 m.“, *Viešoji politika ir administravimas*, 10,3 (2011): 373-374.

(nusižengimų), ekstremaliųjų situacijų ar panašių veiksmų“⁷. Pastebima, jog policijos pareigūnų veikla orientuota į pagalbą visuomenei, siekiant užtikrinti asmenų saugumą bei apsaugoti jų teises ir laisves. Tačiau neretai policija įsivaizduojama, kaip įstaiga, kuri „yra vienintelė tarnyba bendruomenėje, dirbanti ištisą parą ir septynias dienas per savaitę. Daugelis mano, kad policija rūpinasi beveik visais bendruomenės reikalais ir turi įtemptai dirbti visą parą, teikti neatidėliotinas ir skubias paslaugas, kurios dažnai net nebūdingos policijai.“⁸. Policija yra arčiausiai visuomenės ir savo veiklą organizuoja atsižvelgdama į tuometines visuomenėje vyraujančias kriminogenines problemas bei „tenkina bendruomenės specifinius teisėsaugos interesus, aptarnaujamos bendruomenės nariams padeda naudotis jiems priklausančiomis konstitucinėmis teisėmis ir laisvėmis“⁹. Kaip ir buvo minėta anksčiau, policija apsaugoja visuomenės teises ir laisves bei galimybę jomis naudotis, taip pat vykdydama savo pareigas, privalo suteikti neatidėliotiną medicinos pagalbą ar kitą būtiną pagalbą nukentėjusiems nuo nusikaltimų ar kitų teisės pažeidimų asmenims bei asmenims, kurių būklė yra bejėgiška, nes „asmeniui, pasirinkusiam policininko profesiją, visuomenė kelia labai didelius reikalavimus. Bet kokioje situacijoje jis turi elgtis ir veikti kompetentingai, pavojaus akivaizdoje neprarasti savitvardos ir, nepaisydamas kilusios grėsmės savo ar kito asmens gyvybei ar sveikatai, stoti į kovą su nusikaltėliu“¹⁰. 2003 m. gegužės 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės priimtas nutarimas „Dėl profesijų, darbų ir veiklos sričių darbuotojų bei transporto priemonių vairuotojų, buvusių kartu su nukentėjusiais ar ligoniais nelaimingų atsitikimų ar ūmaus gyvybei pavojingo susirgimo vietose privalančių suteikti jiems pirmąją pagalbą, sąrašo patvirtinimo, taip pat įstatymų nustatytų kitų asmenų kompetencijos šiais klausimais nustatymo“, kuriame išdėstyta, jog ikiteisminio tyrimo pareigūnai ir Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Policijos departamentas) statutiniai valstybės tarnautojai, kurie yra kartu su nukentėjusiais asmenimis nelaimingų atsitikimų ar ūmaus gyvybei pavojingo susirgimo vietose, privalo suteikti pirmąją medicinos pagalbą¹¹. Pirmosios minutės, praėjusios po nelaimingo atsitikimo, nukentėjusiam asmeniui yra labai svarbios, nes laiku nesuteikus reikiamos pagalbos nukentėjusiam asmeniui, jam

⁷ „Lietuvos Respublikos policijos įstatymas“, LRS, žiūrėta 2020 m. kovo 16 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111665/asr>

⁸ Alfonsas Laurinavičius, „Policijos tarnavimo bendruomenei problemos“, *Jurisprudencija*, 19,11 (2001): 196.

⁹ Alfonsas Laurinavičius, *Bendruomenės ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas* (Lietuvos teisės akademija: Vilnius, 2000), 27.

¹⁰ Virginijus Valeckas, Vilius Velička, *Vidaus reikalų sistemos pareigūnų profesinis taktinis rengimas* (Kaunas: Mykolo Romerio universitetas, 2013), 34.

¹¹ „Dėl profesijų, darbų ir veiklos sričių darbuotojų bei transporto priemonių vairuotojų, buvusių kartu su nukentėjusiais ar ligoniais nelaimingų atsitikimų ar ūmaus gyvybei pavojingo susirgimo vietose privalančių suteikti jiems pirmąją pagalbą, sąrašo patvirtinimo, taip pat įstatymų nustatytų kitų asmenų kompetencijos šiais klausimais nustatymo“, LRS, žiūrėta 2020 m. kovo 16 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.210918>.

gali sutrikkti širdies veikla, kvėpavimas, prasidėti smegenų pažeidimas, todėl policijos pareigūnai, kurie pirmieji pasirodo įvykio vietoje, turi mokėti įvertinti nukentėjusio būklę ir nedelsiant teikti reikiamą pirmąją medicinos pagalbą. Pirmosios medicinos pagalbos tikslas yra „išgelbėti žmogaus gyvybę, sustabdyti tolesnę žalojančių veiksnių poveikį, paruošti ir padėti nukentėjusįjį gabenti į gydymo įstaigą“¹². Skubus ir tikslingas veiksnių atlikimas teikiant pirmąją medicinos pagalbą yra galimybė išgelbėti žmogaus gyvybę. Pagal Lietuvos Higienos instituto Sveikatos informacijos centro pateiktus duomenis, 2018 metais pagrindinės Lietuvos gyventojų mirtingumo priežastys buvo „kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai ir išorinės mirties priežastys“¹³. Išorinės mirties priežastys įvardijamos, kaip atsitiktiniai apsinuodijimai, nuskendimai, transporto įvykiai ir nukritimai, todėl labai svarbu laiku suteikti pirmąją medicinos pagalbą nelaimingo atsitikimo metu, siekiant išgelbėti nukentėjusio asmens sveikatą arba gyvybę. Neretai pirmieji į įvykio vietą atvyksta policijos pareigūnai, kurie privalo nuolat būti fiziškai ir psichologiškai pasiruošę įvairioms situacijoms bei jų metu priimti teisingus sprendimus. Siekiant kuo kokybiškiau teikti pirmąją medicinos pagalbą policijos pareigūnai „privalo turėti pakankamai profesinių žinių ir socialinės patirties, taip pat asmeninių savybių ir požiūrio išsamumo“¹⁴. Todėl, siekiant pagerinti policijos pareigūnų profesionalumą tikslinga ne tik sutelkti visą dėmesį į pareigūnų fizinį ir taktinį paruošimą, bet taip pat turi būti kreipiamas didesnis dėmesys į pareigūnų teikiamą būtiną pagalbą nukentėjusiems asmenims nuo nusikalstamų veikų ar nelaimingų atsitikimų, o ypač policijos pareigūnų pasiruošimą teikti pirmąją medicinos pagalbą.

Tyrimo problema. Dabartiniais laikais policijos darbas nuolat stebimas ir „visuomenė nuolat kontroliuoja policiją, jos veiksmus, elgesį, požiūrį ir daugybę kitų veiksnių. Visuomenė ir žiniasklaida greitai pastebi policijos pareigūnų klaidas ir nurodo jas kaip profesionalumo, sąžiningumo ir moralės trūkumą“¹⁵. Policijos pareigūnams įvykio vietoje susidūrus su nukentėjusiuoju, neretai tenka atlikti pirmuosius medicinos pagalbos veiksmus, pvz.: atlikti gaivinimą, sustabdyti kraujavimą, sutvarstyti žaizdą ir pan. Tokiose situacijose dalyvauja pašaliniai asmenys, kurių buvimas šalia kelia tam tikrą įtampą policijos pareigūnams. Šie asmenys tikisi, kad

---

¹² Mindaugas Bilius, *Policijos pareigūnų rengimo vadovėlis* (Mastaičiai: Lietuvos policijos mokykla, 2018), 372.

¹³ Higienos institutas Sveikatos informacijos centras, *Mirties priežastys 2018* (Vilnius: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras, 2019), http://hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Statistikos/Mirties_priezastys/Mirties_priezastys_2018=.pdf.

¹⁴ Antanas Janušauskas, “Preparation of Lithuania police officers”, *European Scientific Journal*, 9,26 (2013): 134.

¹⁵ Vainius Smalskys, Saulius Nefas, “Physical Safety of People as the Common Function of the Police and Local Community”, *Journal of Comparative Politics* 1,1 (2008): 82-92, cituota iš Antano Janušausko, *How to develop a professional police officer?*, *Journal of Education and Human Development* 2,2 (2013): 24.

policijos pareigūnai dės visas pastangas, siekiant išsaugoti nukentėjusiojo asmens sveikatą arba gyvybę. Nagrinėjant tokią situaciją iškyla probleminis klausimas, ar policijos pareigūnai visada yra pasirengę teikti pirmąją medicinos pagalbą? Pirmosios medicinos pagalbos teikimo teorines žinias būsimeji policijos pareigūnai pirmiausiai įgyja studijuodami profesinėje arba aukštojoje mokykloje ir šis mokymas vykdomas remiantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintu įsakymu „Dėl Privalomųjų pirmosios pagalbos, higienos įgūdžių, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikio žmogaus sveikatai mokymų ir atestavimo tvarkos aprašo ir asmenų, kuriems privalomas sveikatos ir (ar) pirmosios pagalbos mokymas, profesijų ir veiklos sričių sąrašo, mokymo programų kodų ir mokymo periodiškumo patvirtinimo“¹⁶. Minėtame teisės akte nurodyta, kad policijos pareigūnams, prieš pradėdant dirbti policijos įstaigoje, yra privaloma išklausti pirmosios pagalbos mokymo pagrindinę programą, o vėliau privaloma atnaujinti žinias ikiteisminį tyrimą atliekantiems pareigūnams kas tris metus, o eismo priežiūros funkcijas vykdančiams pareigūnams kas penkerius metus. Susipažinus su minėtu teisės aktu, keliami kiti probleminiai klausimai: ar policijos pareigūnų profesinėje veikloje yra skiriamas pakankamas dėmesys medicinos pagalbos žinioms atnaujinti, ar užtikrinamas policijos pareigūnų dalyvavimas tokiuose kursuose ir kaip patys policijos pareigūnai vertina savo turimas medicinos žinias? Kaip ir buvo minima anksčiau, policijos pareigūno profesija įpareigoja būti išsilavinusiais ir profesionaliais, nuolat ugdyti savo kompetencijas, jog įvairiose situacijose galėtų susidoroti su iššūkiais, visas aplinkybes įvertinę objektyviai ir nepaisant patiriamo streso, priimti savarankiškai teisingą sprendimą.

Tiriamos problemos ištyrimo lygis, tyrimo mokslinis naujumas ir darbo originalumas.

Dabartinė policijos veikla orientuota į visuomenės apsaugą, jos teisių ir laisvių užtikrinimą, todėl policijos pareigūnai skiria didesnę dėmesį bendravimui su nukentėjusiu nuo nusikalstamos veikos ir reikalingos pagalbos suteikimui. Tačiau mokslinių darbų apie policijos pareigūnų profesinį pasiruošimą teikiant pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiam asmeniui – nedaug. Apie pareigūnų veiksmus teikiant pirmąją medicinos pagalbą, policijos pareigūnų rengimo vadovėlyje rašė M. Bilius¹⁷. Pareigūnų bendravimo su nukentėjusiais pagrindus analizavo E. Dereškevičiūtė ir G.

---

¹⁶ „Dėl privalomųjų pirmosios pagalbos, higienos įgūdžių, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikio žmogaus sveikatai mokymų ir atestavimo tvarkos aprašo ir asmenų, kuriems privalomas sveikatos ir (ar) pirmosios pagalbos mokymas, profesijų ir veiklos sričių sąrašo, mokymo programų kodų ir mokymo periodiškumo patvirtinimo“, LRS, žiūrėta 2020 m. kovo 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.314041/asr>.

¹⁷ Bilius, *supra note*, 13.

Chomentauskas¹⁸. Atkreiptinas dėmesys, jog apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą rašė įvairūs autoriai, kaip D. Vaitkaitis ir A. Pranskūnas, D. Narvilienė bei A. Janušauskas, tačiau specialios medicinos literatūros, kuri būtų skirta būtent policijos pareigūno teoriniam ir praktiniam mokymui nėra.

Darbo reikšmė. Šiame darbe analizuojamas ir apibendrinamas policijos pareigūno profesinis pasirėngimas padėti nukentėjusiam asmeniui ir suteikti jam pirmąją medicinos pagalbą. Atliktas kiekybinis empirinis tyrimas apie policijos pareigūnų pirmosios medicinos pagalbos žinių vertinimą ir profesinių įgūdžių tobulinimą, susijusį su minėtos pagalbos teikimu. Atlikto tyrimo rezultatais galėtų pasinaudoti mokslininkai, rengdami metodines mokymo priemones policijos pareigūnams bei teisėsaugos institucijų vadovai, siekdami tobulinti policijos pareigūnų mokymų organizavimo procesus.

Tyrimo objektas. Policijos pareigūno profesinė veikla medicinos pagalbos teikimo kontekste: pirmosios medicinos pagalbos suteikimas.

Darbo tikslas. Išanalizuoti objektyvius nukentėjusiojo būklės įvertinimo ir racionaliai organizuotos medicinos pagalbos teikimo veiksnius policijos pareigūnų profesinėje veikloje bei nustatyti galimas veiklos tobulinimo gaires.

Darbo uždaviniai:

1. Išnagrinėti nukentėjusiojo asmens ir pirmosios medicinos pagalbos sampratas.
2. Išnagrinėti policijos pareigūnų profesinės veiklos ypatumus pirmosios medicinos pagalbos srityje.
3. Įvertinti Kauno apskr. VPK aptarnaujamoje teritorijoje reaguojančių į pranešimus policijos pareigūnų žinias bei pasiruošimą nukentėjusiojo būklės įvertinimo ir pasirėngimo teikti pirmąją medicinos pagalbą srityse.

Tyrimo metodai. Darbe buvo naudojami įvairūs mokslinių tyrimų metodai remiantis K. Kardeliu¹⁹ ir V. Žydžiūnaite²⁰. Analizuojant mokslinę literatūrą, taikytas sisteminis analizės metodas. Apibendrinant analizės metu gautus duomenis ir formuojant tyrimo išvadas buvo taikomas sintezės ir

---

¹⁸ Žmogaus teisių stebėjimo institutas, *Pareigūno bendravimas su nukentėjusiais praktinis vadovas* (Žmogaus teisių stebėjimo institutas, 2018).

¹⁹ Kęstutis Kardelis, *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: Edukologija ir kiti socialiniai mokslai* (Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2016).

²⁰ Vilma Žydžiūnaitė, *Baigiamojo darbo rengimo metodologija* (Klaipėda: Klaipėdos valstybinės kolegija, 2011).

apibendrinimo metodai. Panaudojant duomenų rinkimo metodą buvo suformuota apklausa, taikant uždaro tipo klausimyną internetiniame tinklalapyje www.apklausa.lt ir apklausos atlikimo nuoroda buvo pateikiama Kauno apskr. VPK aptarnaujamoje teritorijoje dirbantiems policijos pareigūnams, išsiunčiant nuorodą elektroniniu paštu. Policijos pareigūnų apklausos metu analizuojant gautus duomenis ir juos lyginant su mokslinės literatūros analizės metu gautais duomenimis, buvo taikomas lyginimo metodas.

Tyrimo struktūra. Darbą sudaro įvadas, trys skyriai, išvados, pasiūlymai, literatūros sąrašas, anotacija (lietuvių ir anglų kalbomis), santrauka (lietuvių ir anglų kalbomis) ir priedai.

Pirmajame skyriuje „Nukentėjusio asmens ir pirmosios medicinos pagalbos teikimo sampratos“ analizuojama nukentėjusio asmens sąvokų įvairovė ir kas sudaro būtinąją pagalbą bei pirmosios medicinos pagalbos sampratą.

Antrajame skyriuje „Policijos pareigūnų profesinės veiklos ypatumai pirmosios medicinos pagalbos srityje“ analizuojama policijos pareigūnų pareiga suteikti neatidėliotiną pagalbą nukentėjusiems asmenims ir policijos pareigūnų privalomojo medicinos pagalbos mokymo ypatumai.

Trečiajame skyriuje „Kauno apskr. VPK policijos pareigūnų pasirengimo teikti pirmąją medicinos pagalbą įvertinimas“ analizuojama policijos pareigūnų, dirbančių Kauno apskr. VPK Patrulių rinktinėje, Kelių policijos valdyboje ir Veiklos padaliniuose nuomonė apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą asmenims, jų pačių turimų medicininių žinių vertinimas ir aiškinamasi, kaip dažnai policijos pareigūnams tarnybos metu tenka suteikti pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiems asmenims.

Ginamieji teiginiai:

1. Policijos pareigūnų medicininių žinių lygis ir pasiruošimas yra pakankamas suteikti pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiems asmenims.

1. NUKENTĖJUSIO ASMENS IR PIRMOSIOS MEDICINOS PAGALBOS TEIKIMO SAMPRATOS

1.1 Nukentėjusio asmens samprata ir jo būklės vertinimas

Nagrinėjama darbo tema apima policijos pareigūnų veiklos ypatumus, susijusius su nukentėjusiais asmenimis, todėl pirmiausiai nukentėjusio asmens sąvoka bus analizuojama kompleksiskai, remiantis nacionaliniais ir tarptautiniais teisės aktais.

Pagal 1961 m. galiojusį Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – LR BPK) 60 straipsnį nukentėjusysis apibūdinamas, kaip „*asmuo, kuriam nusikaltimu padaryta moralinės, fizinės ar turtinės žalos. Pilietis pripažįstamas nukentėjusiuoju kvotėjo, tardytojo, prokuroro, teisėjo nutarimu ar teismo nutartimi*“²¹. Tai reiškia, kad asmuo pripažįstamas nukentėjusiuoju tik tuo atveju, jeigu jam nusikalstama veika padaryta fizinė, moralinė arba turtinė žala. Nuo 2003 m. įsigaliojo naujas LR BPK, kurio 28 straipsnyje nukentėjusio asmens sąvoka pasikeitė ir „*nukentėjusiuoju pripažįstamas fizinis asmuo, kuriam nusikalstama veika padarė fizinės, turtinės ar moralinės žalos. Asmuo pripažįstamas nukentėjusiuoju ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi*“²². Reikia pastebėti, kad sąlygos, kurioms esant asmuo pripažįstamas nukentėjusiuoju, išlieka tos pačios, t. y. kai padaroma nusikalstama veika, nuo kurios asmuo patyrė fizinę, turtinę ar moralinę žalą. Tačiau pasikeitė subjektų, kurie turi įgaliojimus pripažinti asmenis nukentėjusiais, sudėtis, t. y. nebeliko tardytojo ir kvotėjo pareigų. Dabartiniame galiojančiame LR BPK 2015 m., buvo atlikti 28 straipsnio pakeitimai, kuriame nukentėjusiojo apibrėžimas buvo papildytas nauja sąlyga: „*fizinis asmuo, kuriam nusikalstama veika padarė fizinės, turtinės ar neturtinės žalos, arba nuo nusikalstamos veikos mirusio fizinio asmens šeimos narys ar artimasis giminaitis, kurie dėl to asmens mirties patyrė fizinės, turtinės ar neturtinės žalos. Asmuo pripažįstamas nukentėjusiuoju ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi*“²³. Palyginus seną ir dabartinį LR BPK kodeksų straipsnius (*aut. past. kuriuose pateikiami nukentėjusiojo sąvokų išaiškinimai*) atkreiptinas dėmesys, jog nukentėjusio asmens

²¹ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, LRS, žiūrėta 2020 m. kovo 8 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.20464/TAIS_130330.

²² „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Baudžiamojo proceso kodeksas“, LRS, žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.163482/wsGdCnnapC>.

²³ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 8, 9, 28, 43, 44, 128, 185, 186, 188, 214, 239, 272, 275, 276, 280, 283, 308 straipsnių ir priedo pakeitimo ir kodekso papildymo 27¹, 36¹, 56¹, 186¹ straipsniais įstatymas“, TAR, žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d., <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=1085d150aee411e5b12fbb7dc920ee2c>.

samprata ir pripažinimo nukentėjusiuoju procedūra išlieka nepakitusi, tačiau moralinės žalos sąvoka išnyksta ir ją pakeičia kita sąvoka – neturtinė žala. Taip pat dabartiniame LR BPK atsirado nauja aplinkybė – nukentėjusiais gali būti mirusio asmens šeimos nariai arba artimi giminaičiai. Būtina pastebėti, kad minėtieji asmenys pripažįstami nukentėjusiais tik tuo atveju, jeigu „*tiesiogiai nuo nusikalstamos veikos nukentėjęs asmuo miršta*“²⁴.

2004 metais Lietuva įstojo į ES ir tapo šios sąjungos nare, todėl įsipareigojo laikytis ES teisės aktų ir juos taikyti savo nacionalinėje teisėje. Svarbu pažymėti tai, kad 2001 m. kovo 15 d., ES Taryba priėmė pamatinį sprendimą „Dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose“, kurio 1 straipsnyje išdėstyta, kad „*„nukentėjusysis“ – tai fizinis asmuo, patyręs žalą, įskaitant kūno sužalojimą ar psichinę traumą, emocinį sukrėtimą ar ekonominius nuostolius tiesiogiai dėl veikimo ar neveikimo pažeidžiant valstybės narės baudžiamąjį įstatymą*“²⁵. Nukentėjusiojo samprata šiame teisės akte atitinkamai apima ir nukentėjusiojo artimiausius šeimos narius.

Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – LR ANK) 578 straipsnyje taip pat apibrėžtas nukentėjusio asmens terminas „*nukentėjusiuoju administracinio nusižengimo byloje laikomas fizinis arba juridinis asmuo, kuriam administraciniu nusižengimu padaryta fizinė, turtinė ar neturtinė žala. Asmuo pripažįstamas nukentėjusiuoju administracinį nusižengimą tiriančio pareigūno sprendimu, kuris įforminamas įrašu administracinio nusižengimo protokole, arba administracinio nusižengimo byla ne teismo tvarka nagrinėjančios institucijos (pareigūno) nutarimu ar teismo nutartimi*“²⁶. Sąvoka iš esmės beveik nesiskiria nuo LR BPK įtvirtinto nukentėjusio asmens apibrėžimo. Pagal LR ANK nukentėjęs asmuo yra tas, kuriam administraciniu nusižengimu padaryta fizinė, turtinė ar neturtinė žala ir juo tampa tik tuomet, kai viešojo administravimo subjektas priima procesinį sprendimą. Verta paminėti, kad LR ANK pripažinimas mirusio asmens šeimos narius ar artimus giminaičius nukentėjusiais netaikomas.

Išanalizavus galima daryti išvadą, kad teisiškai nukentėjęs asmuo yra tas, kuriam priešinga teisei veika tiesiogiai padaryta fizinė, turtinė arba neturtinė žala. Jeigu nukentėjęs asmuo patyrė žalą ne dėl nusikalstamos veikos, jis tokiu atveju nėra pripažįstamas nukentėjusiuoju. Tai reiškia, kad teisiniu požiūriu pirmiausiai vertinama, ar veiksmai, kuriais nukentėjusiam asmeniui buvo padaryta žala, yra priešingi teisei.

---

²⁴ Raimondas Jurka, Irma Randakevičienė, Saulius Juzukonis, *Baudžiamojo proceso dalyviai* (Vilnius: Industrus, 2009), 50.

²⁵ „2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinis sprendimas dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose“, LEX. EUROPA, žiūrėta 2020 m. vasario 28., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32001F0220>.

²⁶ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas“, TAR, žiūrėta 2020 m. kovo 7 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>.

Nagrinėjant pasirinktą darbo temą apie nukentėjusį ir medicinos pagalbą, svarbu pažymėti, jog medicinos literatūroje tikslaus apibrėžimo apie nukentėjusį asmenį nėra. Tačiau suprantama, kad asmuo gali nukentėti ne tik dėl nusikalstamos veikos, bet ir įvykus nelaimingam atsitikimui, kai jam reikalinga skubi medicinos pagalba. Pagal Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 2 straipsnio 9 dalį trauma ir nelaimingas atsitikimas tai – „bet kuris žmogaus audinių arba organų sužalojimas, sukeltas išorinių veiksnių poveikiu“²⁷. Nelaimingas atsitikimas gali įvykti bet kur: darbe, namie, gatvėje ar kelyje. Išoriniai veiksniai, įtakojantys traumą ir nelaimingą atsitikimą – tai transporto įvykiai, nukritimai, atsitiktiniai apsinuodijimai, paskendimai, sušalimai, pasikėsinimai ir savižudybės. Objektyvus nukentėjusio asmens būklės nustatymas ir teikiama pirmoji medicinos pagalba nelaimingo atsitikimo ar patirtos traumos metu, gali padėti išsaugoti asmens gyvybę, kol atvyks medikai.

Tiksliai apibrėžto ir visuotinai naudojamo algoritmo siekiant įvertinti nukentėjusio asmens būklę mokslinėje medicinos literatūroje taip pat nerasime, tačiau įvardinami veiksmai ir požymiai, kurių kompleksinis taikymas gali padėti objektyviai įvertinti asmens būklę.

Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatos situacijų centro iniciatyva parengtame leidinyje, skirtam asmens sveikatos priežiūros įstaigoms, nurodyta, jog vertinant nukentėjusio asmens būklę svarbu atpažinti asmens gyvybines funkcijas: „*sąmonės būklę (ar ligonis kalba, ar ne); ar nukentėjusysis juda ar ne; ar yra išorinių masyvaus kraujavimo požymių*“²⁸. Tačiau, moksliniuose šaltiniuose nurodoma, jog vertinant nukentėjusio asmens būklę pirmiausiai svarbu yra „*pavojingos būklės atpažinimas*“²⁹. Pagal D. Vaitkaitį ir A. Pranskūną pavojingos būklės skirstomos į „*pavojingas gyvybei ir pavojingas sveikatai*“³⁰. Požymiai, kurie gali būti pavojingi gyvybei yra „*kai sutrinka kvėpavimo, kraujotakos, galvos smegenų veikla ir kitos organizmo funkcijos, kai reikia gaivinti ir imtis kitų medicinos pagalbos priemonių, stengiantis išsaugoti žmogaus gyvybę*“³¹. Kitaip tariant, pavojus gresia gyvybei, jeigu asmuo yra be sąmonės, nekvėpuoja arba dūsta. Atliekant dirbtinį kvėpavimą asmeniui, jo kvėpavimo funkcijos neatsistato, taip pat sunkiai kraujuoja. Jeigu asmuo yra nesąmoningos būklės, tuomet reikalinga tikrinti asmens gyvybines funkcijas – sąmonę, kvėpavimą ir

---

²⁷ „Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo Nr. IX-886 2, 26 straipsnių pakeitimo ir 30 straipsnio pripažinimu netekusio galios įstatymas“, TAR, žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3181b5e024ab11e5b336e9064144f02a>.

²⁸ Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centras, *Vieninga metodika sveikatos priežiūros įstaigoms, kaip organizuoti pagalbą nukentėjusiems nuo traumų ir kitų išorinių mirties priežasčių atvejais*, žiūrėta 2020 m. kovo 6 d., http://www.essc.sam.lt/lt/vieninga_metodika.html.

²⁹ Bilius, *supra note*, 12: 373.

³⁰ Dinas Vaitkaitis, Andrius Pranskūnas, *Pirmoji medicinos pagalba* (Kaunas: KMU leidykla, 2008), 25.

³¹ *Ibid.*

kraujotaką. Medicinoje sukurta žmogaus gyvybinių funkcijų patikrinimo veiksmų seka, kuri yra lengvai atsimenama ir dažniausiai naudojama mnemonika – „ABC“. Pirmas žingsnis „A“ reiškia – patikrinti nukentėjusio asmens sąmonę klausiant kas nutiko. Jeigu asmuo yra nesąmoningas, tuomet reikia atverti kvėpavimo takus (atlošiant galvą bei pakeliant apatinį žandikaulį) ir apžiūrėti burną. „B“ reiškia – patikrinti ar asmuo kvėpuoja, kitu atveju būtina daryti dirbtinius įpūtimus. „C“ reiškia – užtikrinti kraujotaką atliekant krūtinės paspaudimus. Jeigu kyla įtarimų, jog asmuo patyrė traumą, tuomet nedelsiant apžiūrimas kūnas, patikrinant ar nėra išorinio kraujavimo.³² Požymiai, pagal kuriuos sprendžiama, ar pavojus kyla sveikatai, yra kai „*nebūna sutrikęs organizmo gebėjimas prisotinti kraują deguonies arba deguonies prisotintą kraują pernešti į visus organus, tačiau lieka medicinos pagalbos poreikis, nes sveikatai pavojinga būklė gali pereiti į gyvybei pavojingą būklę*“³³. Tokiais atvejais bendraujama su nukentėjusiuoju ir išsiaiškinama kas jam nutiko. Taip pat nukentėjęs asmuo apžiūrimas nuo galvos iki kojų tikrinant kurios kūno vietos yra sužeistos arba skauda. Reiktų paminėti, jog nukentėjusio asmens būklė bet kada gali pasikeisti, todėl svarbu nuolat stebėti nukentėjusįjį asmenį ir tikrinti jo gyvybines funkcijas.

Iš to galima daryti išvadą, jog siekiant objektyviai įvertinti nukentėjusio asmens būklę reikalinga žinoti pavojingų būklių asmens sveikatai ir gyvybei požymius bei mokėti įvertinti asmens sąmonę, kvėpavimą ir kraujotaką. Jeigu asmuo yra sąmoningas – bendrauti su juo siekiant išsiaiškinti kas atsitiko, kiek ir kokių sužalojimų padaryta. Tinkamas mokėjimas įvertinti objektyviai nukentėjusio asmens būklę yra svarbus pirminis žingsnis teikiant pirmąją medicinos pagalbą ir išsaugojant asmens sveikatą bei gyvybę.

1.2 Pirmosios medicinos pagalbos samprata

Analizuojant mokslinę literatūrą medicinos pagalbos tema, susiduriama su tokiomis sąvokų įvairovėmis kaip „būtinoji medicinos pagalba“, „skubioji medicinos pagalba“, „pirmoji medicinos pagalba“. Siekiant visapusiškai išnagrinėti pasirinktą temą, pirmiausia reikėtų išsiaiškinti minėtųjų sąvokų prasmę ir jų tarpusavio ryšį. Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 40 straipsnyje nurodoma, jog būtinoji medicinos pagalba reikalinga „*asmenims, kuriems dėl nelaimingo atsitikimo, avarijų, ekologinių ir gaivalinių nelaimių arba dėl ūmaus susirgimo gelbstint gyvybę yra būtina medicinos pagalba*“³⁴. Vadinasi, būtinoji medicinos pagalba teikiama asmenims, kurie dėl nelaimingo

³² Vaitkaitis, Pranskūnas, *supra note*, 30: 21.

³³ *Ibid*, 25.

³⁴ „Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymas“, TAR, žiūrėta 2020 m. balandžio 6 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E2B2957B9182>

atsitikimo patyrė sužeidimus ar staiga susirgo ir dėl to jų fizinė būklė sparčiai prastėja. Ūminiais susirgimais laikoma „*blogėjanti žmogaus fizinė būklė, kai reikia neatidėliotinių medicinos veiksnių ir priemonių*“³⁵, tai gali būti insultas, infarktas, anafilaksinis šokas ir kt. Sužeidimai gali būti „*dėl išorinio poveikio atsiradęs žmogaus kūno struktūros ar (ir) funkcijos sutrikimas*“³⁶, pavyzdžiui kaulų lūžis transporto įvykio metu. Pagal minėtojo įstatymo 40 straipsnį būtinąją medicinos pagalbą sudaro „*1) pirmoji medicinos pagalba; 2) institucinė (nestacionarinė ar stacionarinė) skubi medicinos pagalba*“³⁷. Galima suprasti, jog anksčiau minėtos pagalbų rūšys gali būti teikiamos kartu siekiant padėti nukentėjusiems asmenims, bet Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtinto įsakymo „Dėl būtiniosios medicinos pagalbos teikimo tvarkos ir masto aprašo patvirtinimo“ 7 punkte nurodoma būtiniosios medicinos pagalbos teikimo eiliškumas: „*pirmiausia suteikiama pirmoji medicinos pagalba, po to – skubioji medicinos pagalba*“³⁸. Pirmąją medicinos pagalbą privalo „*neatidėliotinai suteikti medicinos ar farmacijos specialistai, buvę kartu su nukentėjusiais ar ligoniais nelaimingų atsitikimų ar ūmaus gyvybei pavojingo susirgimo vietose*“³⁹. Įstatymuose konkretaus pirmosios medicinos pagalbos apibrėžimo nėra, tačiau nurodyti veiksmai, kurie turi būti atliekami pirmosios medicinos pagalbos teikimo metu:

1. Įvertinti pagrindinius gyvybės požymius (sąmonę, kvėpavimą, širdies veiklą);
2. Atlikti dirbtinį kvėpavimą ir išorinį širdies masažą;
3. Gaivinti netekusius sąmonės, užspringusius, skenduolius, pakaruoklius, ištiktus šoko, perkaitusius, ištiktus saulės smūgio ar elektros traumos, pavojingos gyvybei būklės dėl ūmių ligų, apsinuodijimų bei traumų atvejais;
4. Stabdyti kraujavimą, tvarstyti;
5. Malšinti skausmą;
6. Imobilizuoti pažeistą sritį⁴⁰.

Būtina atkreipti dėmesį, jog mokslinėje literatūroje pirmoji medicinos pagalba yra konkrečiai apibrėžiama. Pavyzdžiui, policijos pareigūnų rengimo vadovėlyje pirmoji medicinos pagalba yra „*visiems prieinamos priemonės ir veiksmai, kuriais siekiama sugrąžinti ir palaikyti nukentėjusio*

³⁵ Vaitkaitis, Pranskūnas, *supra note*, 30: 25.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ „Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymas“, *supra note*, 34.

³⁸ „Dėl būtiniosios medicinos pagalbos teikimo tvarkos ir masto aprašo patvirtinimo“, LRS, žiūrėta 2020 m. kovo 9d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.230805/asr>

³⁹ „Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymas“, *op. cit.*

⁴⁰ „Dėl sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų kompetencijos teikiant pirmąją medicinos pagalbą, pirmosios medicinos pagalbos vaistinėlių ir pirmosios pagalbos rinkinių“, LRS, žiūrėta 2020 m. balandžio 6 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.216308/asr>.

*žmogaus gyvybines funkcijas, kol bus suteikta kvalifikuota medicinos pagalba*⁴¹. Atkreiptinas dėmesys, jog konkretūs pagalbos veiksmai neįvardinami moksliniame apibrėžime, o apibendrintai kalbama apie tikslinius veiksmus, kuriais siekiama gelbėti asmens gyvybę ir sveikatą. Taip pat akcentuojama, jog kiekvienas asmuo, kuris nelaimingo atsitikimo metu vienas iš pirmųjų atsiduria prie nukentėjusio, gali suteikti pirmąją medicinos pagalbą iki kol atvyks greitosios pagalbos medikai. Piliečio galėjimas suteikti pirmąją medicinos pagalbą neturi būti painiojamas su privalėjimu teikti pagalbą. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatyme išskirta, kad pirmąją medicinos pagalbą teikia įvykio vietoje medicinos arba farmacijos specialistai ir asmenys, kurie teisės aktais yra įpareigoti teikti pirmąją medicinos pagalbą.

Mokslininkai apibrėždami pirmosios medicinos pagalbos terminą mokslinėje literatūroje taip pat nurodo, jog svarbu atlikti tikslinius veiksmus siekiant išgelbėti nukentėjusio asmens sveikatą ar gyvybę iki *„nukentėjusiajam (pacientui) bus pradėta teikti skubioji institucinė medicinos pagalba arba paciento būklės normalizuosis, arba bus konstatuota jo mirtis*⁴². Tai reiškia, jog pradiniam etape teikiama pirmoji medicinos pagalba, o po to pagalbos teikimą gali perimti sveikatos priežiūros specialistai. Skubioji pagalba yra *„kvalifikuota asmens sveikatos priežiūros paslauga, kurią teikia gydytojas arba gydytojas kartu su kitais asmens sveikatos priežiūros specialistais*⁴³. Reikia pastebėti, kad skubioji pagalba gali būti atliekama asmens sveikatos priežiūros įstaigose.

Apibendrinant galima teigti, jog pirmoji medicinos pagalba yra būtinosios medicinos pagalbos sudėtinė dalis. Taip pat analizuojant pirmosios medicinos pagalbos sampratą išskiriami pagrindiniai tikslai: padėti išsaugoti asmens gyvybę ir sveikatą, užkirsti kelią asmens būklės pablogėjimui ir užtikrinti, jog asmeniui bus pradėta teikti kvalifikuota medicinos specialistų pagalba arba kitaip vadinama skubi institucinė pagalba.

Žinant pagrindinius nukentėjusio asmens būklės vertinimo požymius taip pat reikalinga suprasti kaip racionaliai organizuoti pirmosios medicinos pagalbos suteikimą. Racionalus sprendimų priėmimas *„apibrėžiamas kaip procesas, kurio metu iš visų galimų alternatyvų pasirenkama viena*⁴⁴. Vadinasi, racionalaus sprendimo priėmimas reikalauja žinių ir kompetencijos turėjimo, aplinkybių įvertinimo, greito ir ryžtingo apsisprendimo, bei aiškios tolimesnių veiksmų sekos numatymo. Organizavimas yra *„darbo, valdžios ir išteklių paskirstymo tarp organizacijos narių ir jų suderinimo*

---

⁴¹ Bilius, *supra note*, 12: 372.

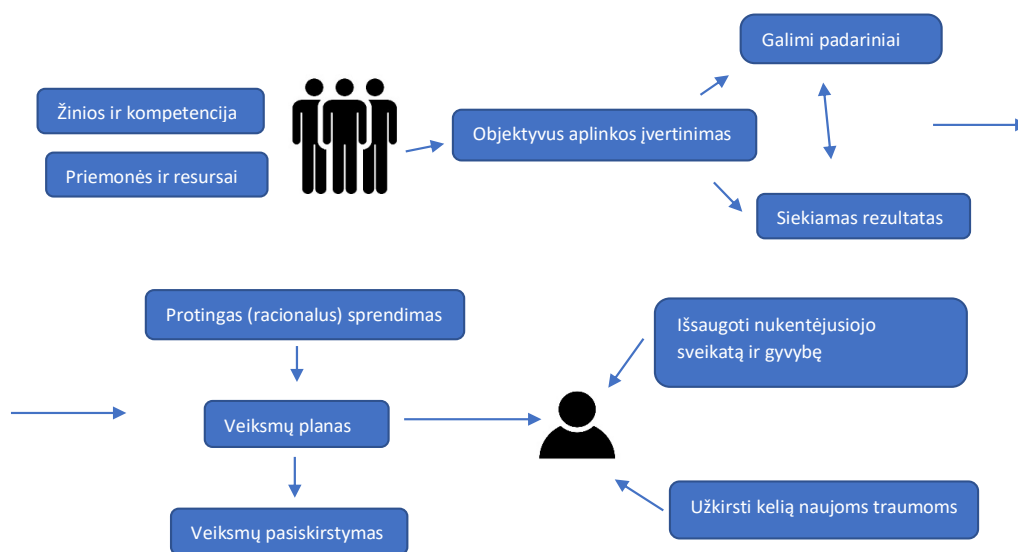
⁴² Daiva Narvilienė, *Būtinoji medicinos pagalba ir intensyvioji slauga* (Kaunas: Vitae Litera, 2012), 7.

⁴³ „Dėl būtinosios medicinos pagalbos teikimo tvarkos ir masto aprašo patvirtinimo“, *supra note*, 38.

⁴⁴ Jolanta Buškevičiūtė, Alvydas Raipa, „Šiuolaikinių sprendimų rengimas viešajame sektoriuje“, *Viešoji politika ir administravimas* 34 (2010): 22.

procesas, kuris leidžia jiems pasiekti organizacijos tikslus“⁴⁵. Norint įgyvendinti nusistatytus tikslus būtina pasitelkti žmogiškuosius išteklius ir priemones, tinkamai paskirstyti funkcijas. Suprantama, kad organizavimas negalimas be žmonių jungtinės veiklos, tam tikrų veiksmų ar vaidmenų pasiskirstymo tarpusavyje, atliekamų procesų, kuriais pasiekiamas užsibrėžtas tikslas.

Apibendrinant galima teigti, jog racionaliai organizuota medicinos pagalba – tai procesas, kai pirmiausiai pasinaudojus savo įgytomis žiniomis, bei asmenine kompetencija, greitai ir objektyviai įvertinimas įvykis, aplinka, turimos priemonės ir resursai, po to, įvertinant kilsiančius galimus padarinius ir siekiamą rezultatą, ieškomas geriausias sprendimas ir pasirenkami konkretūs veiksmai, kurie paskirstomi galinčių padėti asmenų komandai ir atliekant paskirstytus veiksmus aktyviai bandoma išsaugoti nukentėjusio asmens sveikatą, bei gyvybę ir užkirsti kelią naujoms traumoms. (žr. 1 paveikslas).

1 paveikslas. Racionaliai organizuotos medicinos pagalbos schema

⁴⁵ Rūta Adamonienė, *Statutinių tarnybų vadyba* (Vilnius: VĮ Registrų centras, 2015), 39.

2. POLICIJOS PAREIGŪNŲ PROFESINĖS VEIKLOS YPATUMAI PIRMOSIOS MEDICINOS PAGALBOS SRITYJE

2.1 Pirmosios medicinos pagalbos vaidmuo policijos pareigūno profesijoje

Nelaimės vietoje dažniausiai pirmieji pasirodo ne medikai, o policijos pareigūnai, kurie privalo mokėti teikti pirmąją medicinos pagalbą. Medicinos literatūroje teigiama, jog „teikiant pirmąją medicinos pagalbą, yra svarbios pirmosios 10 min.[...]Paprastai per tiek laiko ar greičiau atvyksta greitoji medicinos pagalba. Laikas ir veiksmų skubumas, teikiant pirmąją medicinos pagalbą, yra labai svarbūs“⁴⁶. Statistiniai duomenys rodo, kad 2018 m. Lietuvoje „trys pagrindinės mirties priežastys – kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai ir išorinės mirties priežastys – 2018 m. sudarė 82,3 proc. visų mirties priežasčių“⁴⁷. Kaip ir buvo minėta anksčiau, tinkamas medicinos pagalbos teikimo organizavimas ir racionalus veiksmų pasirinkimas yra pagrindiniai dalykai, siekiant išgelbėti nukentėjusio asmens gyvybę ir sveikatą, įvykus nelaimingiems atsitikimams.

Neatidėliotinos pagalbos teikimas nukentėjusiems asmenims yra vienas iš policijos, kaip institucijos, uždavinių, kuris yra įtvirtintas LR policijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 3 punkte „neatidėliotinos pagalbos teikimas asmenims, kai ji būtina dėl jų fizinio ar psichinio bejėgiškumo, taip pat asmenims, nukentėjusiems nuo nusikalstamų veikų, administracinių teisės pažeidimų (nusižengimų), ekstremaliųjų situacijų ar panašių veiksmų“⁴⁸. Reikia pastebėti, kad LR policijos įstatyme akcentuojama, jog pagalba privalomai turi būti teikiama ne tik asmenims, kurie nukentėjo nuo teisės priešingos veikos, bet ir kitiems asmenims, kurie dėl savo fizinės ar psichinės būklės nepajėgia savęs apsaugoti. Lietuvos Respublikos policijos darbuotojų etikos kodekso (toliau – LR policijos darbuotojų etikos kodeksas) II skyriaus 6.2 punkte nurodyta, jog policijos pareigūnas privalo „būti humaniškas, stengtis padėti kiekvienam asmeniui, kuriame reikalinga pagalba, suteikti žmonėms objektyvią ir visapusišką informaciją apie jų teises, pareigas, galimybes, nedarydamas įtakos galimam apsisprendimui ir interesams“⁴⁹. Svarbu pažymėti, jog policijos įstaiga, kaip viena iš teisės saugos institucijų, kuri prisidedama prie teisėtvarkos, ne tik užkardo ir tiria nusikaltimus arba užtikrina viešąją tvarką, bet ir „dažniau nei kitos institucijos patenka į tokią padėtį, kai reikalinga

⁴⁶ Vaitkaitis, Pranskūnas, *supra note*, 30: 8.

⁴⁷ Higienos institutas Sveikatos informacijos centras, *supra note*, 13.

⁴⁸ „Lietuvos Respublikos policijos įstatymas“, *supra note*, 7.

⁴⁹ „Dėl Lietuvos policijos darbuotojų etikos kodekso patvirtinimo“, LRS, žiūrėta 2020 m. kovo 1 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6d07b690968c11e8aa33fe8f0fea665f>.

*neatidėliotina pagalba*⁵⁰. Manytina, jog policijos pareigūnai yra neatsiejama visuomenės dalis, todėl bet kokioje situacijoje (nelaimingas atsitikimas, nukentėjo nuo nusikalstamos veikos, reikalingos informacijos suteikimas) tikintis sulaukti reikiamos pagalbos kreipiamasi į pareigūnus.

Grįžtama prie to, jog policijos pareigūnas privalo teikti neatidėliotiną pagalbą, o viena iš pagalbos rūšių gali būti suprantama kaip pirmoji medicinos pagalba. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą „Dėl profesijų, darbų ir veiklos sričių darbuotojų bei transporto priemonių vairuotojų, buvusių kartu su nukentėjusiais ar ligoniais nelaimingų atsitikimų ar ūmaus gyvybei pavojingo susirgimo vietose ir privalančių suteikti jiems pirmąją pagalbą, sąrašo patvirtinimo, taip pat įstatymų nustatytų kitų asmenų kompetencijos šiais klausimais nustatymo“⁵¹, kuriuo policininko profesija įpareigoja mokėti ir reikalui esant teikti pirmąją medicinos pagalbą, o būtent: ikiteisminį tyrimą atliekantys pareigūnai ir Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos statutiniai valstybės tarnautojai. Policijos pareigūnų rengimo vadovėlyje pirmoji medicinos pagalba gali būti suprantama „*kaip tam tikra psichologinė pagalba, nes policijos pareigūno buvimas šalia nukentėjusio asmens (prisistatymas, vardo paklausimas), nusiskundimų bei nuogąstavimų išklausymas (ramiai, nepanikuojuojant, nekaltinant, nemelnuojant apie tikrąją padėtį, bet ir per daug nedetalizuojant), atliekamų pirmosios pagalbos veiksmų paaiškinimas, nuolatinis bendravimas ir akcentavimas, kad pagalba jau atvyko, nukentėjusį asmenį ramina ir didina jo pasitikėjimą savimi*“⁵². Galima teigti, jog policijos pareigūnų teikiama pagalba asmeniui gali būti traktuojama kaip nuolatinis bendravimas su nukentėjusiuoju, jo išklausymas ir gilinimasis į problemą.

Apžvalgoje apie Lietuvos policijos vystymosi gaires 2016 m. – 2020 m.⁵³ generalinio policijos komisaro pavaduotojas Edvardas Šileris kalbėjo, jog vienas iš policijos strateginių tikslų yra policijos pareigūno buvimas šalia žmogaus, kuris šaukiasi pagalbos. Taip pat buvo iškelti klausimai: į ką orientuojasi policija? Ar į nukentėjusį, ar į nusikaltėlio pagavimą? Policija atkreipia didesnę dėmesį į nukentėjusio asmens interesus, keliamas tikslas – suteikti kuo daugiau pagalbos nukentėjusiems asmenims, pabrėžiant policijos pareigūnų nuolatinį buvimą arčiau visuomenės.

---

⁵⁰ Virginijus Valeckas, Vilius Velička, *Vidaus reikalų sistemos pareigūnų profesinis taktinis pasirengimas* (Kaunas: Mykolo Romerio universitetas, 2013), 11.

⁵¹ „Dėl profesijų, darbų ir veiklos sričių darbuotojų bei transporto priemonių vairuotojų, buvusių kartu su nukentėjusiais ar ligoniais nelaimingų atsitikimų ar ūmaus gyvybei pavojingo susirgimo vietose ir privalančių suteikti jiems pirmąją pagalbą, sąrašo patvirtinimo, taip pat įstatymų nustatytų kitų asmenų kompetencijos šiais klausimais nustatymo“, *supra note*, 11.

⁵² Bilis, *supra note*, 12: 372.

⁵³ „Lietuvos policijos vystymosi gairės 2016- 2020 m.“, YOUTUBE, žiūrėta 2020 m. kovo 8 d., https://www.youtube.com/watch?v=Jcde12H_bZ8.

Reikia pabrėžti, kad policijos pareigūnų tarnybos metu neretai tenka suteikti medicininę pagalbą ne tik nukentėjusiam asmeniui, bet ir savo kolegai. Tarnyboje pasitaiko atvejų, kai piliečiai, nevykdydami teisėtų policijos pareigūnų reikalavimų, pasipriešina pareigūnui sužalodami jį taip, dėl ko būtina nedelsiant teikti pirmąją medicinos pagalbą įvykio vietoje. Pagal Lietuvos policijos pateiktus 2019 m. policijos veiklos apžvalgos duomenis, matyti, kad siekiant apsaugoti policiją nuo neigiamo poveikio buvo „atlikta 13 ikiteisminių tyrimų ir pradėta 13 administracinių teisenų asmenims dėl neteisėtų veikų prieš policijos pareigūnus“⁵⁴. Vadinasi, atvejų, kai tarnybos metu policijos pareigūnai yra sužalojami kitų asmenų, yra nedaug palyginus su 2011 m. policijos duomenimis, kai pasipriešinimų policijos pareigūnams atvejais buvo užregistruota 1091 administracinių teisės pažeidimų teisenų ir 374 ikiteisminiai tyrimai⁵⁵. Tačiau vis tiek tenka susidurti su tokiomis situacijomis, kurių metu policijos pareigūnas yra atsakingas ne tik už savo, bet ir už kolegos sveikatą bei gyvybę. Pavyzdžiui, 2016 metų rugpjūčio mėnesį Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato aptarnaujamoje teritorijoje dirbantis policijos pareigūnų ekipažas reagavo į iškvietimą dėl smurto artimoje aplinkoje. Įvykio vietoje, tinkamai neįvertinus aplinkybių ir padarius esmines taktikos klaidas, policijos pareigūną peiliu mirtinai sužalojo smurtautojas. Atlikus tarnybinį patikrinimą dėl nelaimingo atsitikimo buvo konstatuota, jog policijos pareigūnė (*aut. past. įvykio metu buvusi kartu su nužudytu kolega*) nemokėjo suteikti pirmosios medicinos pagalbos savo kolegai. Tai buvo viena iš daugelio priežasčių, dėl ko policijos pareigūnai tuo metu nebuvo tinkamai pasiruošę reaguoti į iškvietimą⁵⁶. Pastebėtina, jog tokių situacijų metu policijos pareigūnas „turi dirbti ir priimti sprendimus kritinėmis aplinkybėmis, dėl kurių patiria daug streso bei įtampos, o tai gali turėti įtakos jų priimamiems sprendimams, veiksmams bei tų veiksmų padariniams“⁵⁷. Todėl policijos pareigūnai turi nuolat lavinti savo profesinius įgūdžius, jog esant kritinėms situacijoms nepasimestų ir žinotų kaip turi elgtis, nes „policijos darbo efektyvumo pagrindą apibūdina policijos pareigūnų profesionalumas ir išsilavinimas, o bendras policijos veiklos efektyvumas susideda iš kiekvieno policijos pareigūno darbo efektyvumo“⁵⁸.

⁵⁴ „2019 m. policijos veiklos apžvalga“, LRV, žiūrėta 2020 m. balandžio 1 d., <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/2019%20policijos%20veikla%20pa%C5%BEyma.pdf>.

⁵⁵ „Pažyma apie policijos įstaigų veiklą ir nusikalstamumą per 2011 metus“, LRV, žiūrėta 2020 m. balandžio 13 d., <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/administracine-informacija/ataskaitos/Policija%202011.pdf>.

⁵⁶ „Tarnybinis patikrinimas dėl pareigūno žūties: taktinės klaidos, nesuteikta pirmoji pagalba“, *Lietuvos ryto televizija*, 2016 m. spalio 17 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/151475/tarnybinis-patikrinimas-del-pareiguno-zuties-taktines-klaidos-nesuteikta-pirmoji-pagalba>.

⁵⁷ Arūnė Šalkauskaitė, Gintautas Valickas, Ramunė Grikšienė ir Osvaldas Rukšėnas, „Policijos pareigūnų sprendimų priėmimas kritinėmis aplinkybėmis“, *Kriminalogijos studijos* 3 (2015): 29 – 30.

⁵⁸ Raimundas Kalesnykas, „Policijos funkcijų įgyvendinimo efektyvumas: viešųjų ir privačių interesų derinimo problema“, *Jurisprudencija* 24,16 (2002): 49.

Apibendrinant galima teigti, jog policijos pareigūno profesija įpareigoja nelaimingo įvykio ar teisės pažeidimo metu teikti neatidėliotiną pagalbą nukentėjusiems asmenims. Pagalbos suteikimas apima ir pirmosios medicinos pagalbos suteikimą, todėl siekiant, jog policijos pareigūnai profesionaliai ir efektyviai atliktų savo tarnybinės pareigas, būtina nuolat lavinti jų profesines kompetencijas ir kelti kvalifikacijos lygį medicinos pagalbos teikimo srityje.

2.2 Policijos pareigūnų privalomasis pirmosios medicinos pagalbos mokymas

Kadangi policijos pareigūno profesinėje veikloje privalomas vykdyti nuolatinis kvalifikacijos kėlimas ir kompetencijų tobulinimas, todėl šiame procese taip pat būtina skirti dėmesį ir pirmosios medicinos pagalbos teikimo mokymui. Kvalifikacija yra suprantama kaip „tikimo, pasirengimo kuriam nors darbui laipsnis“⁵⁹ kitaip tariant, tinkamas pasirengimas ar išsilavinimas konkrečiam darbui, o kompetencija yra suprantama kaip „klausimų ar reiškinių sritis, kurią kas gerai išmano; darbuotojo ar įstaigos veikimo sritis ir įgaliojimų apimtis“⁶⁰ kitaip apibūdinant, pareigūno teisių ir pareigų, kurias numato įstatymas, visuma. Užtikrindamas visuomenės saugumą ir suteikdamas reikalingą pagalbą pareigūnas „privalo veikti išmanydamas teises ir kitas socialines normas (dorovės, moralės reikalavimus, tradicijas, bendruomenės poreikius ir pan.)“⁶¹. Įgyta kompetencija, žinios, įvairiapusis tobulėjimas, socialinių normų supratimas yra policijos pareigūno profesinės veiklos sudėties elementai, kuriuos nuolat reikia tobulinti. Ankstesniame skyriuje (žr. 2.1 poskyrį „Pirmosios medicinos pagalbos vaidmuo policijos pareigūno profesijoje“) buvo apžvelgta, jog įstatymuose pakankamai aiškiai sureguliuota būtiniosios medicinos pagalbos teikimo tvarka ir ypatumai, taip pat privalomosios pirmosios medicinos pagalbos mokymo tvarka. Kaip ir buvo minėta anksčiau, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl profesijų, darbų ir veiklos sričių darbuotojų bei transporto priemonių vairuotojų, buvusių kartu su nukentėjusiais ar ligoniais nelaimingų atsitikimų ar ūmaus gyvybei pavojingo susirgimo vietose ir privalančių suteikti jiems pirmąją pagalbą, sąrašo patvirtinimo, taip pat įstatymų nustatytų kitų asmenų kompetencijos šiais klausimais nustatymo“ patvirtintame sąraše išskiriamos dvi policijos pareigūnų kategorijos: ikiteisminį tyrimą atliekantys pareigūnai ir Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos

⁵⁹ „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“, žiūrėta 2020 m. kovo 6 d., <http://lkiis.lki.lt/dabartinis>.

⁶⁰ *Ibid.*

⁶¹ Vidmantas Mečkauskas, „Policijos veiklos kontrolės turinio problemos: struktūrinis aspektas“, *Jurisprudencija* 76,68 (2005): 79.

statutiniai valstybės tarnautojai bei nurodytas baigtinis sąrašas, kuriame išvardinti privalomieji pirmosios medicinos pagalbos teikimo veiksmai:

1. Gaivinti.
2. Stabdyti kraujavimą, tvarstyti.
3. Įmobilizuoti pažeistą sritį esant lūžimui ir išnirimui.
4. Nešti traumuosius sužalotus asmenis.
5. Suteikti pirmąją pagalbą asmenims, patyrusiems elektros traumą, paveiktiems žaibo, išstiktiems saulės smūgio ar šilumos poveikio, sušalusiems, skendusiems, užspringusiems, netekusiems sąmonės, įkūstiems vabzdžio ar gyvūno⁶².

Minėtame anksčiau Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintame įsakyme „Dėl privalomųjų pirmosios pagalbos, higienos įgūdžių, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikio žmogaus sveikatai mokymų ir atestavimo tvarkos aprašo ir asmenų, kuriems privalomas sveikatos ir (ar) pirmosios pagalbos mokymas, profesijų ir veiklos sričių sąrašo, mokymo programų kodų ir mokymo periodiškumo patvirtinimo“ išsamiai išdėstyti pirmosios medicinos pagalbos mokymo organizavimo pagrindai, išskirtos konkrečios mokymų temos ir suskirstytos kategorijos, pagal kurias nustatyta, kokiems asmenims ir kokia apimtimi privaloma įgyti medicininės žinias. Įvardinama, jog privalomojo pirmosios medicinos pagalbos mokymo tikslas yra išmokinti įvertinti nukentėjusiojo gyvybines funkcijas ir laiku suteikti pirmąją medicinos pagalbą. Atkreipiant dėmesį į policijos pareigūnų mokymą, šiame teisės akte nurodyta, kad policijos pareigūnams privalomąjį kursą išklaudyti būtina dar prieš pradėdant dirbti policijos įstaigose. Vėliau, tarnybos eigoje, įgytos medicininės žinios atnaujinamos kas penkerius metus⁶³. Atkreiptinas dėmesys, kad šiame teisės akte policijos pareigūnai išskiriami taip pat į dvi kategorijas. Pirmoji kategorija – ikiteisminį tyrimą atliekantieji ir kiti pareigūnai bei darbuotojai, kurie turi kontaktą su kaltinamaisiais, įtariamaisiais, liudytojais bei kitais teismo proceso dalyviais, o antra kategorija – policijos pareigūnai, vykdančys eismo priežiūrą ir policijos transporto priemonių vairuotojai. Privalomosios pirmosios medicinos pagalbos turinys šių

---

⁶² „Dėl profesijų, darbų ir veiklos sričių darbuotojų bei transporto priemonių vairuotojų, buvusių kartu su nukentėjusiais ar ligoniais nelaimingų atsitikimų ar ūmaus gyvybei pavojingo susirgimo vietose ir privalančių suteikti jiems pirmąją pagalbą, sąrašo patvirtinimo, taip pat įstatymų nustatytų kitų asmenų kompetencijos šiais klausimais nustatymo“, *supra note*, 11.

⁶³ “Dėl privalomųjų pirmosios pagalbos, higienos įgūdžių, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikio žmogaus sveikatai mokymų ir atestavimo tvarkos aprašo ir asmenų, kuriems privalomas sveikatos ir (ar) pirmosios pagalbos mokymas, profesijų ir veiklos sričių sąrašo, mokymo programų kodų ir mokymo periodiškumo patvirtinimo”, *supra note*, 16.

kategorijų pareigūnams skiriasi. Pastebima, jog eismo priežiūrą atliekantiems pareigūnams papildomai būtina žinoti klinikinės ir biologinės mirties požymius, trauminio šoko požymius, ūmines pavojingas gyvybei būkles, mokėti ištraukti nukentėjusį asmenį iš automobilio ir paruošti jį pervežimui. Žemiau yra pateikiama minėtųjų kategorijų pareigūnams privalomosios pirmosios medicinos pagalbos mokymo turinys.

1 lentelė. Pirmosios medicinos pagalbos mokymo dalykai

<u>Ikteisminį tyrimą vykdančiai ir kiti pareigūnai bei darbuotojai</u>	<u>Policijos pareigūnai, vykdančys eismo priežiūrą, policijos transporto priemonių vairuotojai</u>
1. Įvykio vietos saugumo ir nukentėjusiojo būklės įvertinimas. Gyvybei pavojingos psichikos būsenos, jų atpažinimas, pirmoji pagalba ir medicinos pagalbos organizavimas. Psichologinės pagalbos principai.	1. Gyvybei pavojingos psichikos būsenos, jų atpažinimas, pirmoji pagalba. Psichologinės pagalbos principai. 2. Gyvybės požymiai, klinikinė ir biologinė mirtis, gyvybinių funkcijų sutrikimų priežastys, nukentėjusiojo būklės įvertinimas, trauminio šoko požymiai.
2. Pradinis gaivinimas. Pradinis gaivinimas naudojant išorinį širdies defibriliatorių	3. Pradinis gaivinimas.
3. Kraujavimo stabdymas. Šautinės, durtinės ir plėštinės žaizdos. Tvarstymas.	4. Kraujavimo stabdymas, tvarstymas.
4. Nukentėjusiojo parengimas transportuoti. Pažeistos kūno dalies, esant lūžimui ar išnirimui, imobilizavimas, traumotų, sužalotų asmenų nešimas.	5. Pažeistos kūno dalies, esant lūžimui ar išnirimui, imobilizavimas. 6. Traumotų, sužalotų asmenų nešimas.
5. Pirmosios pagalbos teikimas asmenims, patyrusiems anafilaksiją, suspaudimą, elektros traumą, terminį ar cheminį nudegimą, paveiktiems žaibo, ištiktiems saulės ar šilumos smūgio, sušalusiems, skendusiems, bandžiusiems pasikarti, užspringusiems, įvykus miokardo infarktui, galvos kraujotakos sutrikimams, epilepsijos priepuoliui, apalpus, netekusiems sąmonės, įkąstiems vabzdžio ar gyvūno, apsinuodijusiems, prasidėjus gimdymui (temos turinys pritaikomas tiksliniam mokomų asmenų kontingentui pagal jų veiklos specifiką).	7. Asmeniui, patyrusiam anafilaksiją, terminį ar cheminį nudegimą, šautines žaizdas ar suspaudimą, pirmosios pagalbos teikimo tvarka. 8. Pirmosios pagalbos teikimas asmenims, patyrusiems elektros traumą, paveiktiems žaibo, ištiktiems saulės ar šilumos smūgio, sušalusiems, skendusiems, užspringusiems, netekusiems sąmonės, įkąstiems vabzdžio ar gyvūno. 9. Ūmių, gyvybei pavojingų būklių metu (netekus sąmonės, įvykus miokardo infarktui, galvos kraujotakos sutrikimams, epilepsijos priepuoliui, ūmiam apendicitui, prasidėjus gimdymui) pirmosios

	pagalbos teikimo tvarka. Bendrieji ikistacionarinės pagalbos ypatumai.
6. Darbo vietos ar veiklos ypatumai, galimų nelaimingų atsitikimų prevencija. Apsinuodijimo nuodingosiomis medžiagomis simptomai. Pirmoji pagalba nuodingosioms ir pavojingoms medžiagoms patekus ant odos, į akis, į kvėpavimo takus (temos turinys pritaikomas tiksliniam mokomų asmenų kontingentui pagal jų veiklos specifiką).	10. Pirmosios pagalbos rinkiniai, individualios teikiančiojo pirmąją pagalbą apsaugos priemonės.
7. Pirmosios pagalbos rinkinys, individualios teikiančiojo pirmąją pagalbą apsaugos priemonės.	11. Įvykio vietos saugumo įvertinimas, greitas nukentėjusiojo ištraukimas iš automobilio, šalmo nuėmimas, nukentėjusiojo parengimas transportuoti ir pagalbos teikimas transportuojant.

(Šaltinis sudarytas autoriaus, pagal LR sveikatos apsaugos ministro įsakymo “Dėl privalomųjų pirmosios pagalbos, higienos įgūdžių, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikio žmogaus sveikatai mokymų ir atestavimo tvarkos aprašo ir asmenų, kuriems privalomas sveikatos ir (ar) pirmosios pagalbos mokymas, profesijų ir veiklos sričių sąrašo, mokymo programų kodų ir mokymo periodiškumo patvirtinimo” pateiktus duomenis)

Kitas skirtumas tarp dviejų minėtųjų kategorijų yra tas, jog ikiteisminį tyrimą atliekantys pareigūnai pirmosios medicinos pagalbos žinias atnaujina mokindamiesi kas penkerius metus, o eismo priežiūros funkciją atliekantys pareigūnai kas trejus metus. Svarbu pažymėti, jog žinių atnaujinimo metu kursų medžiaga abejoms kategorijoms dėstoma ta pati:

1. Pradinio gaivinimo įgūdžių kartojimas, pradinis gaivinimas naudojant išorinį defibriliatorių; vaikų, naujagimių, nėščiąjų ir pagyvenusių žmonių gaivinimo ypatumai;
2. Imobilizavimo būdai ir priemonės, nukentėjusiojo parengimas transportuoti, pagalbos teikimas transportuojant. Psichologinė pagalba;
3. Pirmosios pagalbos teikimas apsinuodijimų, ūmių, gyvybei pavojingų būklių metu (temos turinys pritaikomas tiksliniam mokomų asmenų kontingentui pagal jų veiklos specifiką). Bendrieji iki stacionarinės pagalbos ypatumai;
4. Pirmosios pagalbos naujovės⁶⁴.

⁶⁴ “Dėl privalomųjų pirmosios pagalbos, higienos įgūdžių, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikio žmogaus sveikatai mokymų ir atestavimo tvarkos aprašo ir asmenų, kuriems privalomas sveikatos ir (ar) pirmosios pagalbos mokymas, profesijų ir veiklos sričių sąrašo, mokymo programų kodų ir mokymo periodiškumo patvirtinimo”, *supra note*, 16.

Atkreiptinas dėmesys, jog 2016 m. policijoje buvo įvykdyti veiklos organizavimo pakeitimai, kurių metu apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų (toliau – apskr. VPK) viešosios ir kriminalinės policijos veiklos sujungtos bendrai⁶⁵, dėl ko policijos pareigūnų pareigybės buvo suvienodintos ir išryškėjo „universalus pareigūno“ principas. Tai reiškia, jog policijos pareigūnas, dirbantis teritoriniame policijos komisariate, atlieka ikiteisminio tyrimo funkcijas ir tuo pačiu užtikrina viešąją tvarką. Pavyzdžiui, Kauno apskr. VPK Centro policijos komisariato Veiklos skyriaus tyrėjo pareigybės aprašymo 6.3 punkte nurodytos tyrėjo funkcijos: „*pagal kompetenciją užkardo, atskleidžia ir tiria nusikalstamas veikas, asmeniškai atsako už ikiteisminio tyrimo veiksmų atlikimą, jų intensyvumą, neatidėliotinių proceso veiksmų atlikimą, tyrimo planų sudarymą, ataskaitų pateikimą, kitų funkcijų bei užduočių kokybišką atlikimą laiku*”⁶⁶ pastebima, jog šios funkcijos yra susijusios su ikiteisminio tyrimo atlikimu. Minėtos pareigybės aprašymo 6.5 punkte nurodyta kita tyrėjo funkcija: „*užtikrina viešąją tvarką ir visuomenės saugumą, patruliuoja, pagal kompetenciją dalyvauja specialiose policijos priemonėse ir operacijose*”⁶⁷, kuri yra susieta su viešosios tvarkos ir saugumo užtikrinimu. Išanalizavus šį pareigybės aprašymą, kaip ir buvo minėta anksčiau, policijos pareigūnams priskiriamos ikiteisminio tyrimo atlikimo ir viešosios tvarkos priežiūros funkcijos. Dar vienas iš pavyzdžių, Kauno apskr. VPK Patrulių rinktinės vyriausiojo patrulio pareigybės aprašymo 6.7 punkte nurodyta, kad pareigūnas „*kontroliuoja, kaip eismo dalyviai vykdo Kelių eismo taisyklių reikalavimus paskirtame sektoriuje, maršrute arba poste, reguliuoja transporto ir pėsčiųjų eismą, pagal kompetenciją vykdo transporto priemonių techninės būklės kontrolę, išaiškina ir tiria Kelių eismo taisyklių pažeidimus bei eismo įvykius, įformina eismo įvykių medžiagą*”⁶⁸ pastebėtina, jog Patrulių rinktinės policijos pareigūnas vykdo eismo priežiūros funkcijas, o 6.12 punkte nurodyta, jog pareigūnas „*atlieka pirminius ikiteisminio tyrimo veiksmus dėl nesunkių nusikalstamų veikų, tiesioginio vadovo nurodymu vykdo ikiteisminio tyrimo įstaigų, prokuratūros ir teismo pavedimus bei*

---

⁶⁵ „2016 m. policijos veiklos apžvalga“, LRV, žiūrėta 2020 m. balandžio 7 d., <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/administracineinformacija/ataskaitos/2016%20policijos%20veikla%20pazyma.pdf>.

⁶⁶ „Kauno miesto Centro policijos komisariato Veiklos skyriaus tyrėjo pareigybės charakteristika“, LRV, žiūrėta 2020 m. kovo 26d., <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/Vyriausiasis%20postinis%20ir%20Tyrejas%20SKELBIMAS.pdf>.

⁶⁷ *Ibid.*

⁶⁸ „Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Patrulių rinktinės 1-osios kuopos 2-ojo būrio vyriausiojo patrulio pareigybės charakteristika“, LRV, žiūrėta 2020 m. kovo 26 d., https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Konkursai/Konkursai%202019/2019-02-05%20Kauno%20AVPK.pdf.

nurodymus”⁶⁹. Minėta funkcija parodo, jog Patrulių rinktinės pareigūnai taip pat atlieka ir ikiteisminio tyrimo funkcijas, kurios yra priskirtinos ikiteisminį tyrimą atliekantiems pareigūnams kategorijai.

Pagal anksčiau minėtąjį Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymą „Dėl privalomųjų pirmosios pagalbos, higienos įgūdžių, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikio žmogaus sveikatai mokymų ir atestavimo tvarkos aprašo ir asmenų, kuriems privalomas sveikatos ir (ar) pirmosios pagalbos mokymas, profesijų ir veiklos sričių sąrašo, mokymo programų kodų ir mokymo periodiškumo patvirtinimo“, policijos pareigūnai suskirstyti į dvi kategorijas, kurie pagal savo vykdomas funkcijas periodiškai (*aut. past. kas 3 arba kas 5 metai*) privalo dalyvauti pirmosios medicinos pagalbos kursuose. Tačiau pagal dabartines suvienodintas pareigūnų veiklos funkcijas nebelieka aiškumo, kuriai kategorijai policijos pareigūnai priklauso ir koku periodiškumu turi išklausti privalomuosius pirmosios medicinos kursus.

Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 20 straipsnyje nurodyta, jog policijos pareigūnai privalo nuolat kelti savo kvalifikacijos lygį, o pareigūnų kvalifikacijos organizavimo tvarką nustato „*ministras ar jo įgaliotas centrinės statutinės įstaigos vadovas*”⁷⁰. Policijos pareigūnų centrine statutine įstaiga laikomas Policijos departamentas. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro patvirtinto įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto įgyvendinimo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose“ XI skyriuje apibrėžta, jog pareigūnų kvalifikacija gali būti tobulinama „*vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigose; asmenų, teikiančių mokymo paslaugas, mokymo renginiuose; statutinėje įstaigoje, kurioje eina pareigas, kitoje statutinėje įstaigoje arba kitose Lietuvos, užsienio ar tarptautinėse juridinio asmens teisės turinčiose ar šių teisių neturinčiose įstaigose (organizacijose) abipusiu susitarimu*“⁷¹. Tai reiškia, kad kvalifikacijos tobulinimo kursai gali būti vykdomi profesinio mokymo įstaigose (pavyzdžiui, LPM), kursus gali vykdyti asmenys, nesusiję su statutine įstaiga (pavyzdžiui, kviečiami įvairūs lektorai iš aukštųjų įstaigų ar socialinių institucijų), arba mokymai vykdomi toje pačioje įstaigoje, kurioje dirba pareigūnai (pavyzdžiui, pareigūnai dalinasi su kolegomis gerąją darbo patirtimi) ir mokymai gali vykti kitose statutinėse įstaigose Lietuvoje arba užsienyje. Svarbu pabrėžti,

---

⁶⁹ „Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Patrulių rinktinės 1-osios kuopos 2-ojo būrio vyriausiojo patrulio pareigybės charakteristika“, *supra note*, 68.

⁷⁰ „Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymas“, LRS, žiūrėta 2020 m. balandžio 7 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fae39102834511e89188e16a6495e98c/asr>.

⁷¹ „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto įgyvendinimo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose“, LRS, žiūrėta 2020 m. balandžio 7 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/208a9411ad8111e9b43db72f2154cfa0?jfwid=15etomim52>.

jog minėtame teisės akte nustatyta, kad pareigūnų kvalifikacija vykdoma „atsižvelgiant į einamų pareigų pobūdį, pareigybės aprašyme nustatytų funkcijų specifiką ir tarnybinės veiklos vertinimo rezultatus”⁷². Lietuvos Respublikos policijos generalinio komisaro įsakymu patvirtintose „Dėl policijos įstaigos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo taisyklės patvirtinimo“ taisyklėse nurodyta, jog prioritetai, planuojat policijos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimą, nustatomi atsižvelgiant į „Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nustatytus pagrindinius kvalifikacijos tobulinimo prioritetus ir jų įgyvendinimo kryptis, uždavinius, priemones ir skiriamus asignavimus; Lietuvos Respublikos Seimo ir Vyriausybės patvirtintas strategijas ir programas, Europos Sąjungos teisės reikalavimus, Europos Sąjungos valstybėms narėms keliamus prioritetus teisingumo ir vidaus reikalų srityje, naujausias tendencijas; policijos įstaigų įgyvendinamas programas ir veiklos rezultatus; prognozuojamus policijos sistemos veiklos pokyčius; darbuotojų kompetencijai keliamus reikalavimus; darbuotojų veiklos kasmetinio vertinimo rezultatus; darbuotojų karjeros perspektyvas; teisės aktuose nustatytus privalomus mokymus; policijos įstaigų ir darbuotojų poreikius”⁷³. Pastebėtina, jog prioritetų sąrašas priklauso nuo policijos institucijoje vykdomų pokyčių įvairovės ir atsižvelgiama į naujas veiklos tendencijas policijos pareigūnų profesijoje. Taip yra dėl to, nes policijos pareigūno profesijai keliami aukšti reikalavimai dėl jų vykdomų funkcijų ir nuolatinio dalyvavimo visuomenės gyvenime. Atkreiptinas dėmesys, jog į minėtąjį sąrašą įtraukti teisės aktais nustatyti privalomieji mokymai tai – pirmosios medicinos pagalbos teikimo mokymas. Policijos departamentui priklausanti Žmogiškųjų išteklių valdyba koordinuoja policijos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo vykdymo tvarką:

- Policijos departamento struktūriniai padaliniai ir pagal poreikį specializuotos policijos įstaigos, atsižvelgdami į policijos veiklos prioritetus, įvertinę išorės ir vidaus veiksnius, turinčius įtakos policijos sistemos veiklai, kiekvienais metais Žmogiškųjų išteklių valdybai pateikia siūlymus dėl prioritetinių policijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo sričių, tikslinių grupių, taip pat siūlymus parengti naujas ar atnaujinti esamas kvalifikacijos tobulinimo programas.

---

⁷² „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto įgyvendinimo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose“, *supra note*, 71.

⁷³ „Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas „Dėl policijos įstaigos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo taisyklių patvirtinimo““, LPM.POLICIJA, žiūrėta 2020 m. kovo 14 d., <http://lpm.policija.lrv.lt/uploads/lpm.policija/documents/files/Kvalifikacijos%20tobulinimo%20taisykl%C4%97s.pdf>.

- apibendrinusi gautus siūlymus, nustato prioritetines policijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo sritis bei tikslines grupes ir pateikia policijos mokymo įstaigoms⁷⁴.

Policijos departamento Žmogiškųjų išteklių valdyba atsižvelgdama į policijos pareigūnų poreikius, teisės aktuose nustatytus privalomus mokymus, darbuotojų kompetencijai keliamus reikalavimus, prognozuojamus policijos sistemos veiklos pokyčius ir kitus kriterijus, kiekvienais metais sudaro kvalifikacijos tobulinimo planą, kuriame numatomos kvalifikacijos tematikos, mokymų organizatoriai, mokymų kuratoriai, akademiniai valandų ir dalyvių skaičius. Lietuvos Respublikos policijos generalinio komisaro 2020 m. sausio 29 d. įsakymu Nr. 5-V-76 patvirtintame 2020 metų policijos įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo plano 24 punkte numatytas privalomasis pirmosios medicinos pagalbos mokymas skirtas policijos pareigūnams, vykdantiems ikiteisminį tyrimą, turintiems tiesioginį kontaktą su kaltinamaisiais, įtariamaisiais ar liudytojais, kitais teismo proceso dalyviais, turintiems leidimus laikyti ar nešioti ginklus, vykdantiems eismo priežiūrą, policijos transporto priemonių vairuotojams, teritorinių policijos įstaigų areštinių darbuotojams, galintiems daryti tiesioginę įtaką laisvės atėmimo vietose, policijos areštinėse laikomų asmenų sveikatai. Kvalifikacijos tobulinimo plane nurodyta, jog privalomasis pirmosios medicinos pagalbos mokymas yra perkama mokymų paslauga. Šių mokymų organizatorius yra Policijos departamentas, o mokymų kuratorius – Žmogiškųjų išteklių valdyba. Tai reiškia, jog kiekvienas apskr. VPK, įgyvendindamas pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo planą, savo iniciatyva ir nuožiūra ieško juridinio ar fizinio asmens, turinčio teisę verstis privalomuoju pirmosios pagalbos mokymu, su kuriuo suderina mokymų paslaugos kainą ir nustato pareigūnų skaičių, kurie privalomai dalyvaus minėtuose mokymuose.

Atkreiptinas dėmesys, jog LPM yra „*policijos profesinio mokymo įstaiga, pavaldi policijos generaliniam komisarui, turinti vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos statusą, organizuojanti ir vykdanti formalųjį ir neformalųjį švietimą (organizuojanti policijos pareigūnų rengimą ir kvalifikacijos tobulinimą)*“⁷⁵. Būsimieji policijos pareigūnai yra mokomi administracinės ir baudžiamosios teisės pagrindų, supažindinami su policininko profesija ir jos ypatumais, mokomi taktikos, saugaus eismo priežiūros vykdymo, policijos pajėgų operatyvaus valdymo, konvojavimo,

---

⁷⁴ „Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas „Dėl policijos įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo taisyklių patvirtinimo““, *supra note*, 74.

⁷⁵ Bilis, *supra note*, 12: 28.

darbo policijos areštinėje pagrindų ir taip pat pirminių veiksmų suteikiant pirmąją medicinos pagalbą. Svarbu pažymėti, jog LPM taip pat vykdo policijos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo kursus.

Išanalizavus Lietuvos policijos generalinio komisaro 2019-01-14 įsakymu Nr. 5-V-28 „Dėl policijos įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvos policijos mokykloje, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre, Lietuvos kriminalinės policijos biure ir dalyvaujant projektuose 2019 metais plano patvirtinimo“ patvirtiną planą, kuriame pateikta kvalifikacijos tobulinimo programa, reikia pastebėti, jog labiausiai LPM mokymai orientuojami į teisės pažeidimų tyrimą, profesinę taktiką, kitų profesinių kompetencijų tobulinimą (operatyvaus valdymo, kriminalinės policijos veiklos, bendruomenės slaugytojų mokymai, licencijavimo veikla ir t.t.), instruktorių mokymą ir projektų įgyvendinimą⁷⁶. Tačiau įsakyme pasigendama papildomų mokymų, susijusių su pirmosios medicinos pagalbos teikimu, skirtų policijos pareigūnams.

Apibendrinant galima pastebėti, jog teisės aktuose išsamiai reglamentuotas policijos pareigūnų privalomasis pirmosios medicinos mokymas, tvarka ir mokymų turinys. Tačiau pasigendama vieningos metodinės medžiagos, susijusios su pirmosios medicinos pagalbos teikimo ypatumais, kuri būtų specialiai skirta policijos pareigūnams. Taip pat išanalizavus pirmosios medicinos pagalbos mokymų organizavimo tvarką policijos įstaigose, pastebimi pertekliniai biurokratiniai procesai, kurie apsunkina optimalų policijos pareigūnų dalyvavimą šiuose mokymuose ir nepasinaudojama jau turimais mokymų ištekliais, būtent – LPM, kuri taip pat vykdo policijos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo kursus, tačiau į programą neįtrauktas privalomasis pirmosios medicinos pagalbos teikimo mokymas ir dėl to nėra užtikrinimas nuoseklus policijos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas ir dalyvavimas.

---

⁷⁶ “Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas “Dėl policijos įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvos policijos mokykloje, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre, Lietuvos kriminalinės policijos biure ir dalyvaujant projektuose 2019 metais plano patvirtinimo““, LPM.POLICIJA, žiūrėta 2020 m. kovo 12 d., <http://lpm.policija.lrv.lt/uploads/lpm.policija/documents/files/Kvalifikacijos%20tobulinimo%20planas%202019%20m.pdf>.

3. KAUNO APSKR. VPK POLICIJOS PAREIGŪNŲ PASIRENGIMO TEIKTI PIRMAJĄ MEDICINOS PAGALBĄ ĮVERTINIMAS

Siekiant išsiaiškinti Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato prižiūrimoje teritorijoje dirbančių policijos pareigūnų, kurie reaguoja į pranešimus, nuomonę dėl pirmosios pagalbos teikimo nukentėjusiems asmenims bei nuomonę dėl profesinių įgūdžių tobulinimo, susijusių su minėtos pagalbos teikimu, 2020 metų kovo mėnesį buvo sudaryta apklausa. Anketa sudaryta iš 14 uždaro tipo klausimų, kurie patalpinti internetinėje apklausų svetainėje www.apklausa.lt. Apklauskos atlikimas buvo neviešas, t. y. apklauskos anketos negalėjo pasiekti apklausų svetainės www.apklausa.lt. lankytojai, išskyrus tuos asmenis, kuriems buvo atsiųsta apklauskos atlikimo elektroninė nuoroda. Apklausa buvo skiriama tiems pareigūnams, kurie pagal gautą iškvietimą patys pirmieji atvyksta į įvykio vietą, t. y. reaguoja į įvykius. Anoniminės apklauskos atlikimo nuoroda buvo išsiųsta elektroniniu paštu Kauno miesto Santakos, Žaliakalnio, Dainavos, Centro ir Panemunės policijos komisariatų, Kaišiadorių, Kėdainių, Jonavos ir Kauno rajono policijos komisariatų, taip pat Patrulių rinktinės ir Kelių policijos valdybos (Kelių patrulių kuopos) policijos pareigūnams. Apklausa buvo atliekama 2020 metų kovo- balandžio mėnesiais.

Siekiant nustatyti policijos pareigūnų, dirbančių Kauno miesto Santakos, Žaliakalnio, Dainavos, Centro ir Panemunės policijos komisariatų, Kaišiadorių, Kėdainių, Jonavos ir Kauno rajono policijos komisariatų, taip pat Patrulių rinktinės ir Kelių policijos valdybos (Kelių patrulių kuopos) prižiūrimose teritorijose skaičių, buvo bendrauta su Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Valdymo organizavimo skyriaus vyriausiąja specialiste Inga Kviliūniene, kuri nurodė, kad šiuo metu iš viso dirba 437 policijos pareigūnai.

Atliekant tyrimą buvo laikomasi geranoriškumo principo, t. y. pateikiant klausimyną buvo užtikrintas respondentų anonimiškumas, taip pat buvo paaiškinta, kad jų dalyvavimas šioje apklausoje yra jų pačių asmeninis apsisprendimas ir jie bet kada gali atsisakyti pildyti pateiktą klausimyną.

Pagarbos asmens orumui principo – klausimyne buvo paaiškintas tyrimo tikslas, klausimų ir atsakymų variantus buvo stengiamasi suformuluoti aiškiais ir suprantamais žodžiais, siekiant objektyviai perteikti darbo temą.

Teisingumo principo – respondentams buvo paaiškinta, kokiais kriterijais remiantis jie buvo atrinkti šiam tyrimui, taip pat klausimyne nebuvo pateikiami klausimai, susiję su respondentų asmenine informacija (lytis, amžius, išsilavinimas, šeimyninė padėtis). Taip pat respondentai buvo

informuoti, jog tyrimo metu gauti duomenys bus apdorojami ir pateikiami kaip bendroji statistinė informacija magistro baigiamajame darbe. Užpildytos anketos saugojamos ir prieinamos tik darbo autoriui. Apklauskos atlikimo metu buvo gauta 101 respondentų atsakymai.

Apklaustieji policijos pareigūnai (86 %) pareiškė teigiamą požiūrį, jog policijos pareigūnai privalo teikti pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiajam asmeniui iki tol, kol atvyks greitoji medicinos pagalba, 12 % respondentų pareiškė neigiamą nuomonę ir galvoja, jog pirmąją medicinos pagalbą turi teikti tik medikai, o 2 % respondentų šia tema neturi nuomonės.

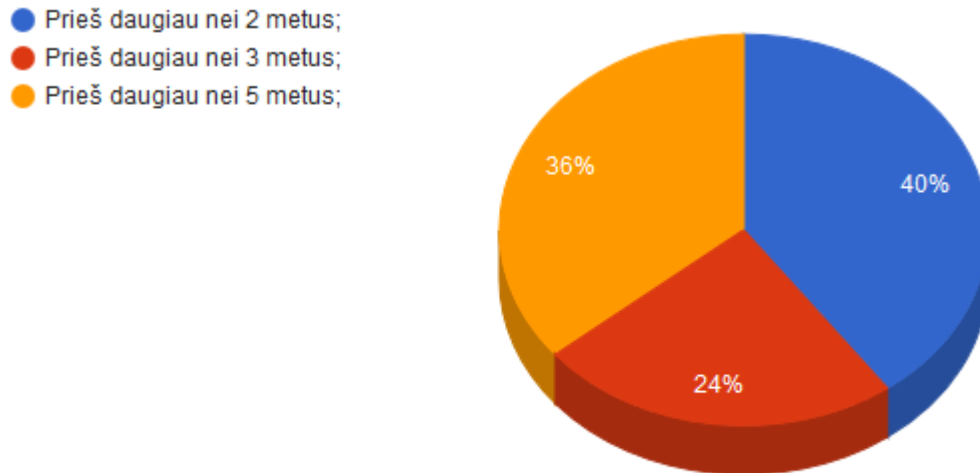
2 paveikslas. Respondentų požiūris į tai, ar policijos pareigūnas privalo teikti pirmąją medicinos pagalbą

Manytina, kad daugumos policijos pareigūnų teigiamas požiūris į pirmosios medicinos pagalbos teikimą nukentėjusiam parodo, kad LR policijos įstatymo 5 straipsnyje iškeltas policijos veiklos uždavinys „neatidėliotinos pagalbos teikimas asmenims, kai ji būtina dėl jų fizinio ar psichinio bejėgiškumo, taip pat asmenims, nukentėjusiems nuo nusikalstamų veikų, administracinių teisės pažeidimų (nusižengimų), ekstremaliųjų situacijų ar panašių veiksmų“⁷⁷ yra vykdomas pareigingai, dėl ko policijos pareigūnų profesionalumo lygis kyla.

⁷⁷ „Lietuvos Respublikos policijos įstatymas“, supra note, 7.

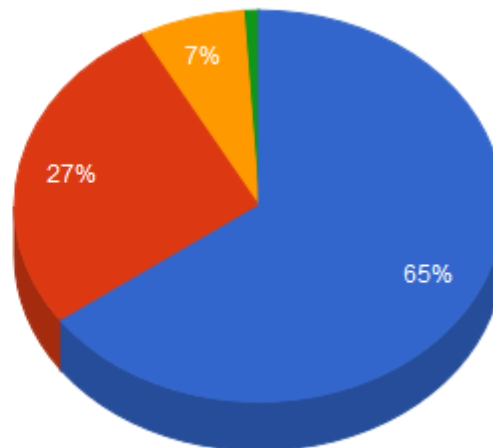
Paklausus pareigūnų, kada paskutinį kartą teko dalyvauti mokymuose apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą daugiausiai (40 %) respondentų atsakė, jog daugiau nei prieš 2 metus, (24 %) respondentų atsakė, jog daugiau nei prieš 3 metus, o likusieji 36 % respondentų atsakė, jog daugiau nei prieš 5 metus.

3 paveikslas. Policijos pareigūnų dalyvavimas pirmosios medicinos pagalbos mokymuose

Šiame darbe jau buvo minėta, (žr. 2.2 poskyrį „Policijos pareigūnų privalomasis pirmosios medicinos pagalbos mokymas“) jog eismo priežiūrą atliekantiems pareigūnams pirmosios medicinos pagalbos teikimo žinias privaloma atnaujinti kas treji metai, o kitiems policijos pareigūnams privaloma atnaujinti medicinos žinias – kas penki metai. Iš respondentų pateiktų atsakymų matyti, kad viso 76 % pareigūnų privalomosios pirmosios pagalbos teikimo žinių atnaujinimo kursuose yra dalyvavę daugiau nei prieš tris arba penkis metus, dėl ko tikėtina, kad šiais metais pareigūnų dalyvavimas pirmosios medicinos pagalbos kursuose yra tiesiog būtinas.

- Kasmet;
- Kas 2 metai;
- Kas 3 metai;
- Kas 5 metai;

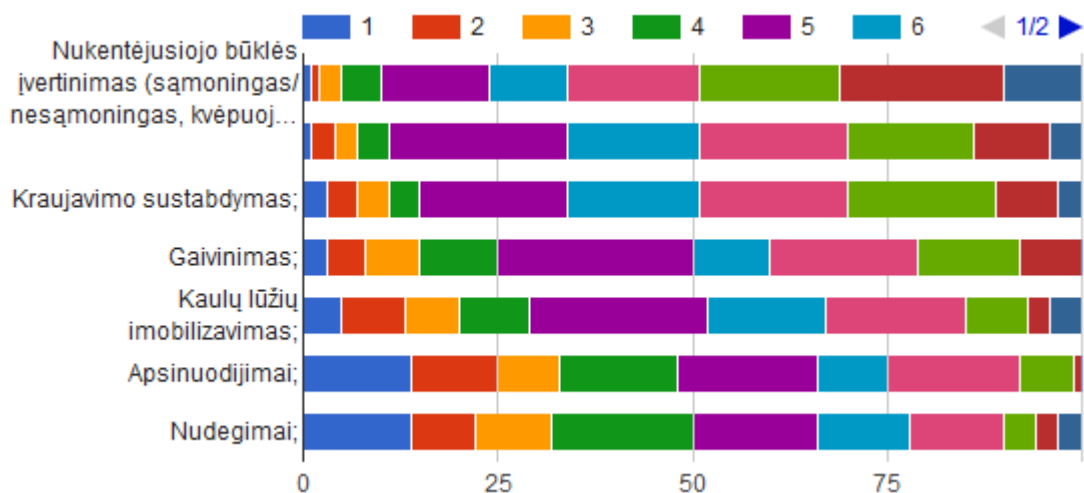

4 paveikslas. Policijos pareigūnų išreikšta nuomonė, kokių laikotarpiu turėtų būti atnaujinamos pirmosios medicinos pagalbos žinios

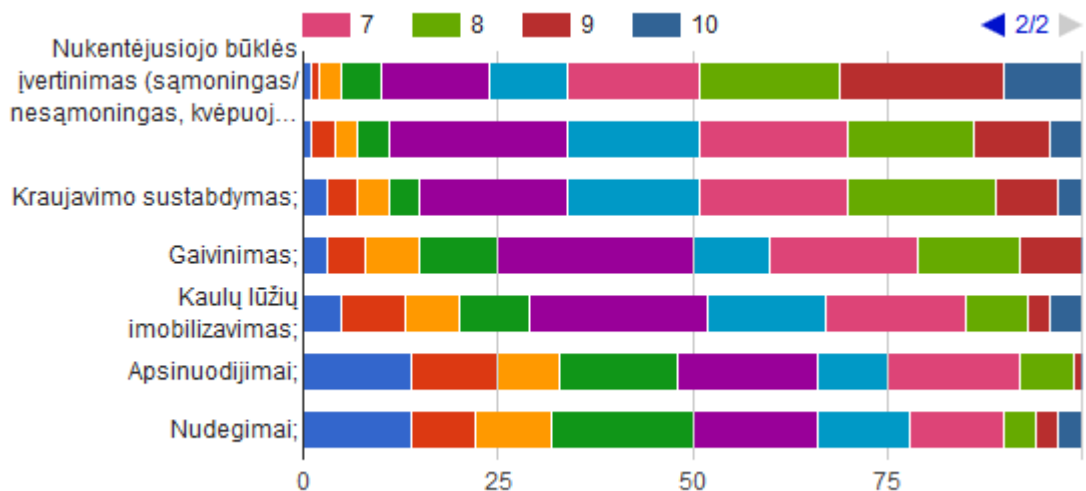
Dauguma respondentų (65 %) pareiškė nuomonę, kad pirmosios medicinos pagalbos žinias derėtų atnaujinti kasmet. Kita dalis respondentų (27 %) atsakė, kad žinias būtų galima atnaujinti kas du metus, 7 % respondentų mano, jog užtektų atnaujinti žinias kas tris metus, o 1 % respondentų galvoja, jog užtektų atnaujinti žinias ir kas penkis metus.

Policijos pareigūnų išreikšta nuomonė, jog pirmosios medicinos pagalbos žinias vertėtų atnaujinti kiekvienais metais, rodo pačių pareigūnų motyvaciją ir norą kelti savo kvalifikacijos lygį ir tobulinti savo profesinę kompetenciją.

Paprašius policijos pareigūnų įvertinti savo pirmosios medicinos pagalbos suteikimo žinias skalėje nuo 1 iki 10 (1- labai blogai, 10- puikiai) apie nukentėjusiojo būklės įvertinimą savo žinias 10 balų (puikiai) vertino 10 % pareigūnų, 9 balais (labai gerai) vertino 21 % apklaustųjų, 8 balais (gerai) vertino 18 % apklaustųjų, 7 balais (pakankamai gerai) vertino 17 % apklaustųjų, 6 balais (vidutiniškai) vertino 10 % apklaustųjų, 5 balais (patenkinamai) vertino 14 % apklaustųjų, 4 balais (pakankamai patenkinamai) vertino 5 % apklaustųjų, 3 balais (nepatenkinamai) vertino 3 % apklaustųjų, 2 balais (blogai) vertino 1 % apklaustųjų ir 1 balu (labai blogai) vertino 1 % apklaustųjų.

5 paveikslas. Policijos pareigūnų turimų pirmosios medicinos pagalbos žinių vertinimas nuo 1 iki 6 balų sistemoje

6 paveikslas. Policijos pareigūnų turimų pirmosios medicinos pagalbos žinių vertinimas nuo 7 iki 10 balų sistemoje

Apie žaizdų tvarstymą savo žinias 10 balų (puikiai) vertino 4 % pareigūnų, 9 balais (labai gerai) vertino 10 % apklaustųjų, 8 balais (gerai) vertino 16 % apklaustųjų, 7 balais (pakankamai gerai) vertino 19 % apklaustųjų, 6 balais (vidutiniškai) vertino 17 % apklaustųjų, 5 balais (patenkinamai) vertino 23 % apklaustųjų, 4 balais (pakankamai patenkinamai) vertino 4 % apklaustųjų, 3 balais (nepatenkinamai) vertino 3 % apklaustųjų, 2 balais (blogai) vertino 3 % apklaustųjų ir 1 balu (labai blogai) vertino 1 % apklaustųjų.

Apie kraujavimo sustabdymą savo žinias 10 balų (puikiai) vertino 3 % pareigūnų, 9 balais (labai gerai) vertino 8 % apklaustųjų, 8 balais (gerai) vertino 19 % apklaustųjų, 7 balais (pakankamai gerai) vertino 19 % apklaustųjų, 6 balais (vidutiniškai) vertino 17 % apklaustųjų, 5 balais

(patenkinamai) vertino 19 % apklaustujų, 4 balais (pakankamai patenkinamai) vertino 4 % apklaustujų, 3 balais (nepatenkinamai) vertino 4 % apklaustujų, 2 balais (blogai) vertino 4 % apklaustujų ir 1 balu (labai blogai) vertino 3 % apklaustujų.

Apie gaivinimą savo žinias 10 balų (puikiai) nei vienas pareigūnas nevertino, 9 balais (labai gerai) vertino 8 % apklaustujų, 8 balais (gerai) vertino 13 % apklaustujų, 7 balais (pakankamai gerai) vertino 19 % apklaustujų, 6 balais (vidutiniškai) vertino 10 % apklaustujų, 5 balais (patenkinamai) vertino 25 % apklaustujų, 4 balais (pakankamai patenkinamai) vertino 10 % apklaustujų, 3 balais (nepatenkinamai) vertino 7 % apklaustujų, 2 balais (blogai) vertino 5 % apklaustujų ir 1 balu (labai blogai) vertino 3 % apklaustujų.

Apie kaulų lūžių imobilizavimą žinias 10 balų (puikiai) vertino 4 % pareigūnų, 9 balais (labai gerai) vertino 3 % apklaustujų, 8 balais (gerai) vertino 8 % apklaustujų, 7 balais (pakankamai gerai) vertino 18 % apklaustujų, 6 balais (vidutiniškai) vertino 15 % apklaustujų, 5 balais (patenkinamai) vertino 23 % apklaustujų, 4 balais (pakankamai patenkinamai) vertino 9 % apklaustujų, 3 balais (nepatenkinamai) vertino 7 % apklaustujų, 2 balais (blogai) vertino 8 % apklaustujų ir 1 balu (labai blogai) vertino 5 % apklaustujų.

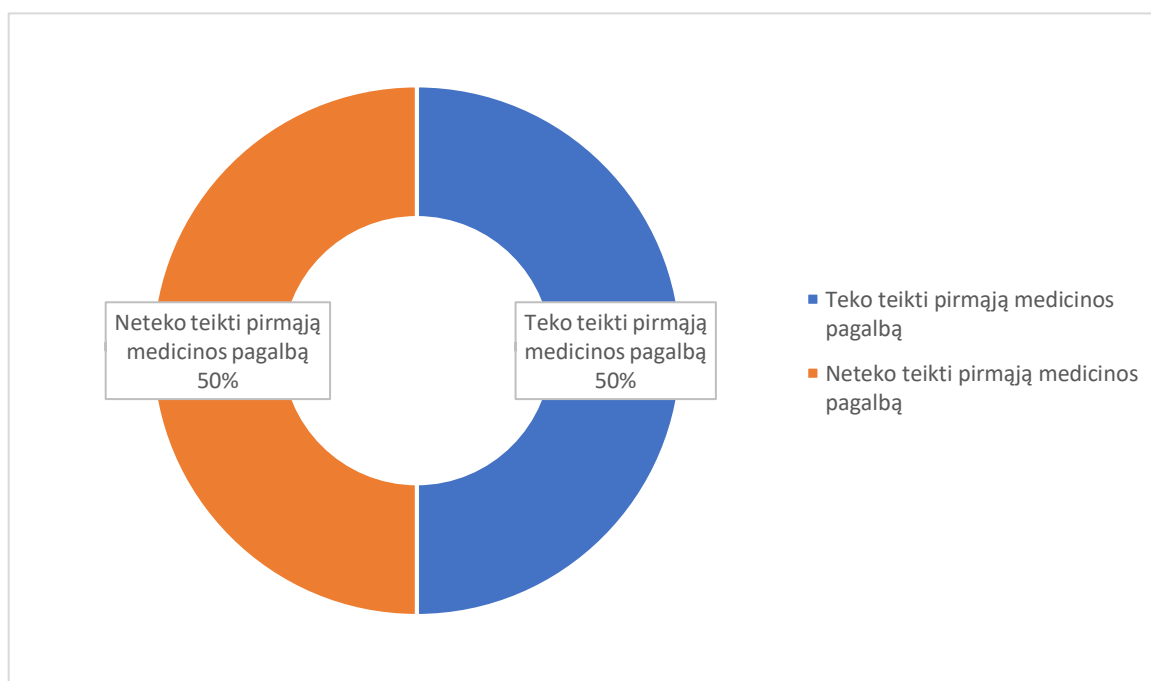
Apie apsinuodijimų žinias 10 balų (puikiai) nei vienas pareigūnas nevertino, 9 balais (labai gerai) vertino 1 % apklaustujų, 8 balais (gerai) vertino 7 % apklaustujų, 7 balais (pakankamai gerai) vertino 17 % apklaustujų, 6 balais (vidutiniškai) vertino 9 % apklaustujų, 5 balais (patenkinamai) vertino 18 % apklaustujų, 4 balais (pakankamai patenkinamai) vertino 15 % apklaustujų, 3 balais (nepatenkinamai) vertino 8 % apklaustujų, 2 balais (blogai) vertino 11 % apklaustujų ir 1 balu (labai blogai) vertino 14 % apklaustujų.

Apie nudegimus savo žinias 10 balų (puikiai) vertino 3 % pareigūnų, 9 balais (labai gerai) vertino 3 % apklaustujų, 8 balais (gerai) vertino 4 % apklaustujų, 7 balais (pakankamai gerai) vertino 12 % apklaustujų, 6 balais (vidutiniškai) vertino 12 % apklaustujų, 5 balais (patenkinamai) vertino 16 % apklaustujų, 4 balais (pakankamai patenkinamai) vertino 18 % apklaustujų, 3 balais (nepatenkinamai) vertino 10 % apklaustujų, 2 balais (blogai) vertino 8 % apklaustujų ir 1 balu (labai blogai) vertino 14 % apklaustujų.

Apibendrinant žinių įvertinimą bendrai 1 balu savo žinias įvertino 5,8 % pareigūnų, 2 balais – 5,8 % pareigūnų, 3 balais – 6,22 % pareigūnų, 4 balais – 9,35 % pareigūnų, 5 balais – 19,7 % pareigūnų, 6 balais – 13,14 % pareigūnų, 7 balais – 17,1 % pareigūnų, 8 balais – 12,01 % pareigūnų, 9 balais – 7,6 % pareigūnų, o 10 balų – 3,41 % pareigūnų.

Kaip jau minėta šiame darbe, (žr. 1.1 poskyrį „Nukentėjusio asmens samprata ir jo būklės vertinimas“) mokėjimas objektyviai įvertinti nukentėjusiojo būklę yra pirmas svarbus žingsnis sprendžiant, kokios medicinos pagalbos reikia nukentėjusiam asmeniui ir pagal tai atliekami tikslingi veiksmai. Pagal pateiktą pareigūnų žinių įvertinimą matyti, jog nukentėjusiojo būklės įvertinimas sulaukė aukšto balo (9 – gerai). Vadinasi, policijos pareigūnai geba objektyviai vertinti nukentėjusio asmens būklę, tačiau daugiausiai pareigūnų (19,7 %) bendrai savo žinias vertino 5 balais (patenkinamai), kas parodo, jog pareigūnams reikalingi pirmosios medicinos pagalbos mokymai.

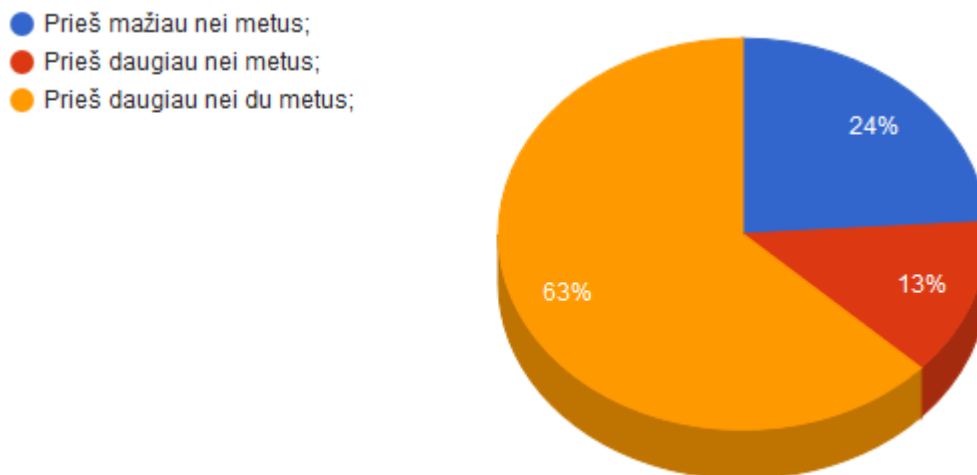
Pateikus klausimą pareigūnams, ar jiems kada nors yra tekę tarnybos metu suteikti pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiajam asmeniui, 50 % respondentų atsakė, kad neteko suteikti pirmąją pagalbą, o 50 % respondentų atsakė, jog teko teikti pagalbą ir vidutiniškai tai buvo nuo 1 iki 5 kartų.

7 paveikslas. Policijos pareigūnų atsakymai, ar yra tekę tarnybos metu teikti pirmąją medicinos pagalbą

Pareigūnų atsakymai parodė, kad skaičius teikusių ir neteikusių pagalbą pasiskirstė tarpusavyje lygiomis dalimis. Tačiau pastebima, kad pareigūnai, kurių tarnybos stažas yra daugiau kaip 10 metų, tarnyboje turėję daugiau atvejų (5-10 kartų), kai reikėjo teikti pirmąją medicinos pagalbą, nors kiti pareigūnai, kurių stažas taip pat yra daugiau kaip 10 metų, pirmąją pagalbą teikė 1-3 kartus. Dėl to manytina, kad pirmosios medicinos pagalbos teikimo skaičius gali priklausyti nuo to, kokiame struktūriniame padalinyje policijos pareigūnai dirba. Pavyzdžiui, pareigūnai, dirbdami Patrulių rinktinėje arba Kelių patrulių kuopoje, nuolatos reaguoja į pranešimus, kuriuose dažnai pasitaiko atvejų, kai reikalingas greitas ir operatyvus reagavimas bei reikalingos pagalbos teikimas.

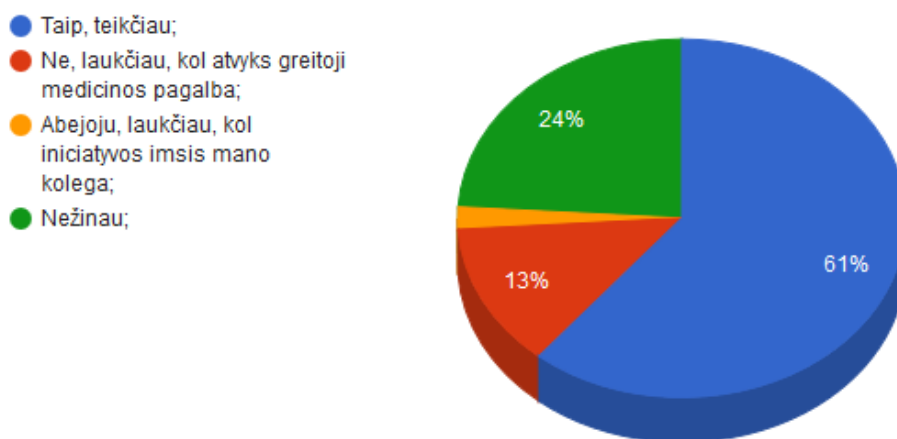
Uždavus klausimą pareigūnams, kada jie paskutinį kartą teikė pirmąją medicinos pagalbą 24 % apklaustųjų atsakė, jog teikė pirmąją medicinos pagalbą mažiau nei prieš metus, 13 % apklaustųjų pažymėjo, jog paskutinį kartą tai buvo prieš daugiau nei metus ir 63 % apklaustųjų teigė, kad paskutinį kartą teikė pagalbą prieš daugiau nei du metus.

8 paveikslas. Policijos pareigūnų atsakymai, kada paskutinį karto teko suteikti pirmąją medicinos pagalbą

Reikia pastebėti, kad daugiau nei pusė apklaustų policijos pareigūnų (63 %) pirmąją medicinos pagalbą teikė daugiau nei prieš du metus. Galima daryti išvadą, jog policijos pareigūnams, atvykusiems į įvykio vietą, dažnai nepasitaiko atvejų, kai būtina nedelsiant teikti pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiems asmenims, kai jų sveikatai arba gyvybei gresia pavojus.

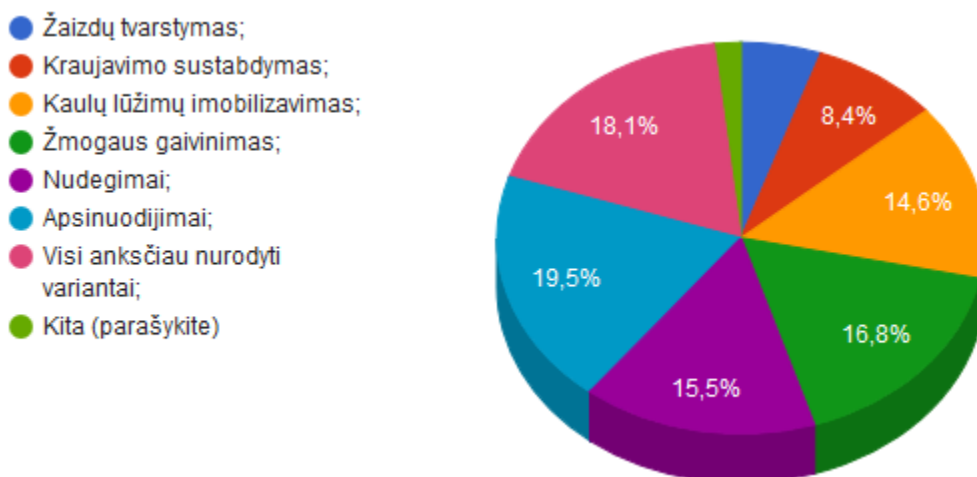
Pasidomėjus, ar policijos pareigūnai nedvejodami teiktų pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiajam asmeniui įvykio vietoje, net jeigu ir asmuo yra nehigieniškas arba nuo jo sklinda alkoholio kvapas 61 % apklaustųjų atsakė, kad pirmąją medicinos pagalbą nedvejodami teiktų, 24 % pareigūnų atsakė, jog nežino ar anksčiau minėtu atveju teiktų pagalbą, 13 % pareigūnų atsakė, jog pagalbos neteiktų ir lauktų, kol atvyks greitoji medicinos pagalba, o 2 % pareigūnų atsakė, jog lauktų kol iniciatyvos imsis kolega.

9 paveikslas. Policijos pareigūnų nuomonė, ar nedvejodami teiktų pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiajam asmeniui įvykio vietoje, net jeigu ir asmuo yra nehigieniškas arba nuo jo sklinda alkoholio kvapas

Pastebima, jog daugiau nei pusė (61 %) pareigūnų visada pasirengę suteikti pirmąją medicinos pagalbą asmeniui, neatsižvelgiant į jo socialinę padėtį, išvaizdą ar kitas savybes, bet taip pat yra nežinančių, ar asmeniui, kuris gyvena asocialų gyvenimą, teiktų pagalbą. Reikia pabrėžti, jog policijos pareigūno vykdomai profesinei veiklai turi įtaką ne tik aukšta kvalifikacija ir kompetencijų turėjimas, bet ir paties pareigūno asmeninės savybės: dorovės ir moralės lygis, socialinių normų turėjimas, asmeninis požiūris į visuomenę, kultūrą ir kitus socialinius reiškinius.

Pareigūnams buvo užduotas klausimas, kokių jiems žinių labiausiai trūksta teikiant pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiajam asmeniui. 19,5 % pareigūnų pasirinko, jog daugiausiai jiems trūksta medicininių žinių susijusių su apsinuodijimais, 18,1 % pareigūnų nurodė, jog visose situacijose trūksta žinių, 16,8 % atsakiusiems pareigūnams labiausiai žinių trūksta apie žmogaus gaivinimą, 15,5 % pareigūnų nurodė, jog trūksta žinių apie nudegimus, taip pat 14,6 % pareigūnų atsakė, kad trūksta apie lūžių imobilizavimus žinių, 8,4 % pareigūnų išreiškė nuomonę, kad trūksta žinių apie kraujavimo sustabdymą, 5,3 % atsakiusių pareigūnų trūksta žinių apie žaizdų tvarstymą.

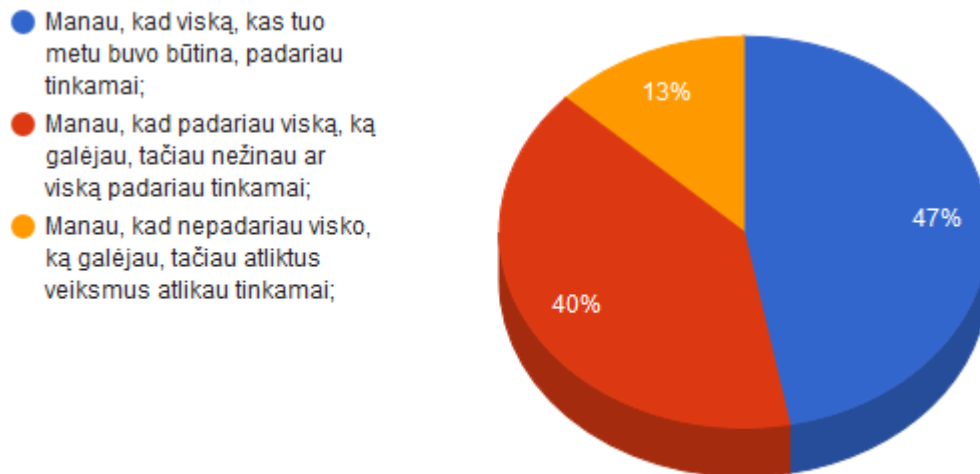

10 paveikslas. Policijos pareigūnų nuomonė, kokių jiems žinių labiausiai trūksta teikiant pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiajam asmeniui

Pastebima, jog daugiausiai (19,5 %) atsakiusiems pareigūnams labiausiai trūksta žinių apie apsinuodijimus, o kitiems pareigūnams (18,1 %) labiau trūksta visų žinių, kurios susijusios su pirmosios medicinos pagalbos teikimu. Atlikto tyrimo rezultatai parodė, jog pareigūnai norėtų atnaujinti medicinos žinias kasmet (žiūrėti 4 paveikslą), tai galima susieti su pareigūnų patekinamu (5 balais) įsivertinimu savo turimų medicininių žinių (žiūrėti 5 paveikslą ir 6 paveikslą). Šio klausimo atsakymai parodė, jog dauguma pareigūnų norėtų atnaujinti savo pirmosios medicinos pagalbos teikimo žinias iš pagrindų.

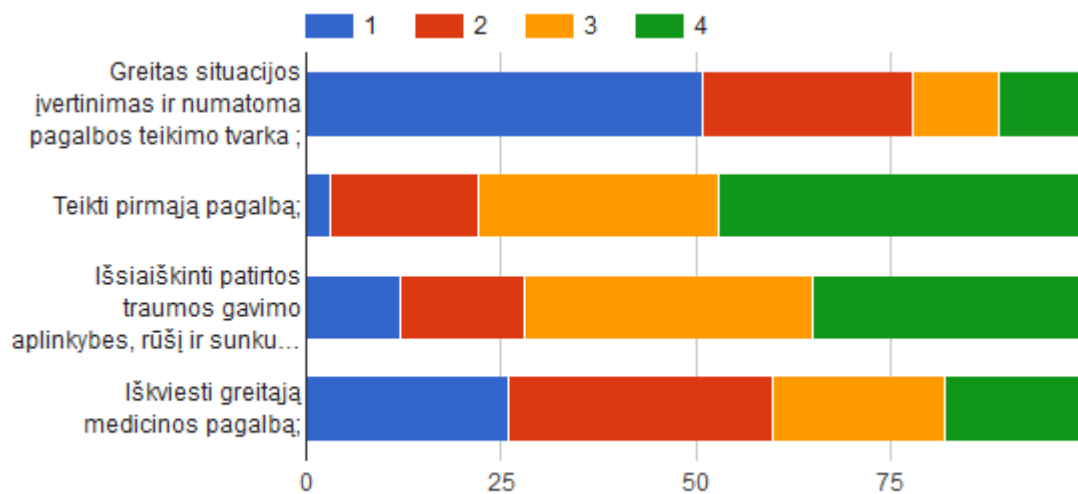
Paprašius pareigūnų įvertinti savo veiksmus, kai paskutinį kartą teikė pirmąją medicinos pagalbą, ar padarė viską, ką galėjo ir ar teisingai 47 % atsakiusiųjų mano, jog įvykdė viską, kas tuo metu buvo būtina ir tai padarė teisingai, 40 % pareigūnų mano, jog padarė viską ką galėjo, tačiau nežino ar tinkamai, o 13 % pareigūnų atsakė, kad nepadarė visko, ką galėjo, tačiau mano, kad atliktus veiksmus padarė tinkamai.

11 paveikslas. Policijos pareigūnų įvertinimas savo veiksmus ar jie padarė viską, ką galėjo ir ar teisingai, kai paskutinį kartą teikė pirmąją medicinos pagalbą

Pastebėtina, kad didžioji dalis (47 %) policijos pareigūnų pasitiki savo žiniomis ir jėgomis, nes tarnybos metu vykdydami veiklos funkcijas ir susidūrę su kritinėmis situacijomis, kontroliuoja aplinką ir nebijo imtis tikslingų veiksmų, tačiau yra kita dalis pareigūnų (40 %), kurie taip pat nebijo veikti, bet nėra užtikrinti, jog jų žinios yra teisingos ir teikdami pirmąją medicinos pagalbą viską padarė teisingai.

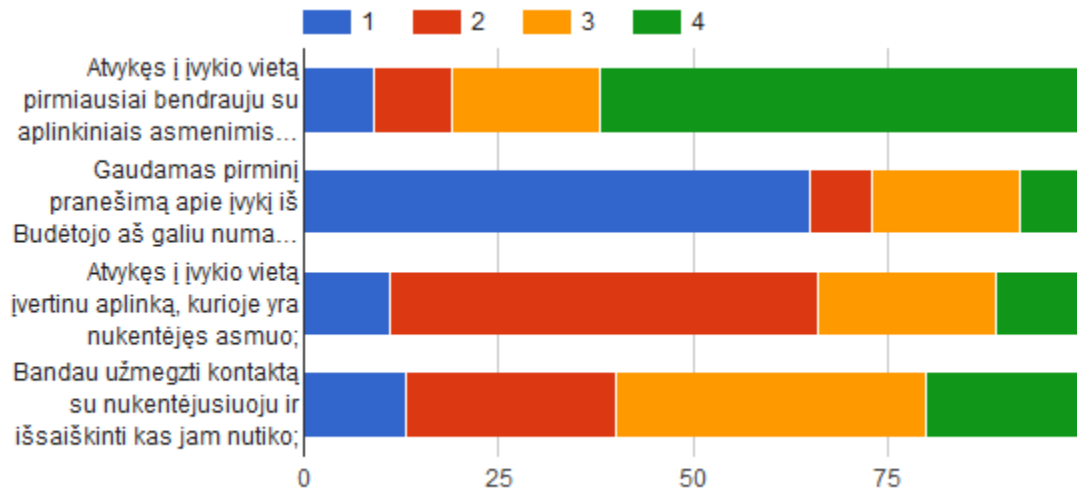
Pareigūnui turėjo sudėlioti pirmosios medicinos pagalbos veiksmus pagal eiliškumą, pradedant nuo to veiksmo, kurį jų nuomone, įvykio vietoje reikėtų atlikti pirmiausiai. Daugiausiai pareigūnų (51,5 %) pasirinko greitą situacijos įvertinimą ir numatomą pagalbos teikimo tvarką kaip veiksma, kurį atliktų pirmiausiai. 33,7 % pareigūnų pasirinko iškviešti greitąją medicinos pagalbą kaip antrąjį veiksma. 36,6 % daugiausiai pareigūnų pasirinko išsiaiškinti patirtos traumos gavimo aplinkybes kaip trečiąjį veiksma. 46,5 % daugiausiai pareigūnų pasirinko teikti pirmąją medicinos pagalbą kaip paskutiniu – ketvirtu veiksmu.

12 paveikslas. Policijos pareigūnų pateikta nuomonė sudėliojant pirmosios medicinos pagalbos veiksmų atlikimo seką, pradedant nuo to veiksmo, kurį jų nuomone, įvykio vietoje reikėtų atlikti pirmiausiai

Darbe buvo atkreipiamas dėmesys (žiūrėti 1.2 poskyrį „Pirmosios medicinos pagalbos samprata“), kad norint suteikti tinkamai pirmąją medicinos pagalbą ir nepakenkti nukentėjusiam asmeniui, reikalinga žinoti pagalbos suteikimo veiksmų eiliškumą. Pirmiausiai yra svarbu atpažinti nukentėjusio asmens pavojingą būklę, t. y. išsiaiškinti kokia patirta trauma ir jos sunkumo laipsnis. Sekantis veiksmas, kuri reikėtų atlikti, tai yra greitas situacijos įvertinimas ir numatomų veiksmų tvarka, po to reikia iškviešti greitąją medicinos pagalbą ir galiausiai teikti pirmąją medicinos pagalbą. Reikia pastebėti, kad policijos pareigūnai nežino pirmosios pagalbos veiksmų eiliškumo, dėl ko jų medicininės pagalbos teikimas gali būti netinkamas arba net ir žalojantis.

Policijos pareigūnai turėjo paskirstyti savo prioritetus, kokiems veiksams teiktų pirmenybę siekiant įvertinti, kokia medicinos pagalba yra reikalinga nukentėjusiam asmeniui, o kuriuos veiksmus rinktųsi atlikti paskutinius.

13 paveikslas. Veiksmai, kuriuos pirmiausiai rinktųsi policijos pareigūnai siekdami įvertinti kokia pirmoji medicinos pagalba reikalinga nukentėjusiam asmeniui

Kokia medicinos pagalba būtų reikalinga asmeniui 65 % respondentų pagal prioritetą pirmiausiai spręstų gaudami pirminį pranešimą apie įvykį iš Operatyvaus valdymo skyriaus pareigūno, o 13 % respondentų pirmiausiai atvykę į įvykio vietą bandytų užmegzti kontaktą su nukentėjusiuoju ir išsiaiškinti kas jam nutiko.

55 % respondentų pagal prioritetą sekantį veiksma rinkosi, jog atvykę į įvykio vietą įvertintų aplinką, kurioje yra nukentėjęs asmuo arba 27 % respondentų bandytų užmegzti kontaktą su nukentėjusiuoju.

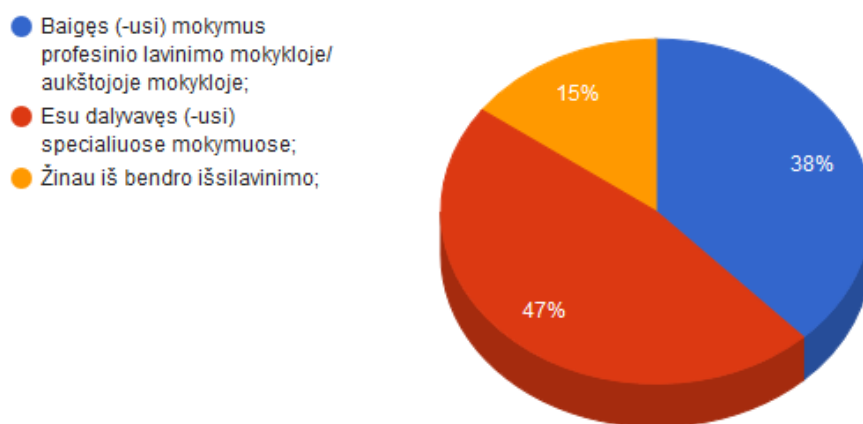
40 % respondentų pagal prioritetą trečiąjį veiksma rinkosi, jog bandytų užmegzti kontaktą su nukentėjusiuoju arba 23 % respondentų atvykę į įvykio vietą įvertintų aplinką, kurioje yra nukentėjęs asmuo.

62 % respondentų pagal prioritetą paskutinį veiksma rinkosi, jog atvykę į įvykio vietą bendrautų su aplinkiniais asmenimis siekdami išsiaiškinti kas nutiko arba 20 % respondentų bandytų užmegzti kontaktą su nukentėjusiuoju asmeniu.

Galima daryti išvadą, jog daugiausiai policijos pareigūnų apie konkrečios pirmosios medicinos pagalbos reikalingumą nukentėjusiajam asmeniui ir kokiai situacijai būti pasiruošus atvykus į įvykio vietą, jau sprendžia atvykdami, kai gauna pirminį pranešimą. Reikia pastebėti, kad

gali pasitaikyti tokių atvejų, kai gauta informacija yra neinformatyvi arba klaidinanti, dėl ko pareigūnas ne visada tinkamai įvertins galimas grėsmes arba nuspręs kokių veiksmų reikėtų imtis. Policijos pareigūnai, būdami įvykio vietoje ir turėdami pirminę informaciją, pirmiausiai įvertina aplinką, kurioje yra nukentėjęs asmuo, ir tik po to pareigūnai bando bendrauti su nukentėjusiu asmeniu. Vėliau pareigūnai, siekdami išsiaiškinti įvykio aplinkybes, taip pat bendrautų su aplinkiniais asmenimis.

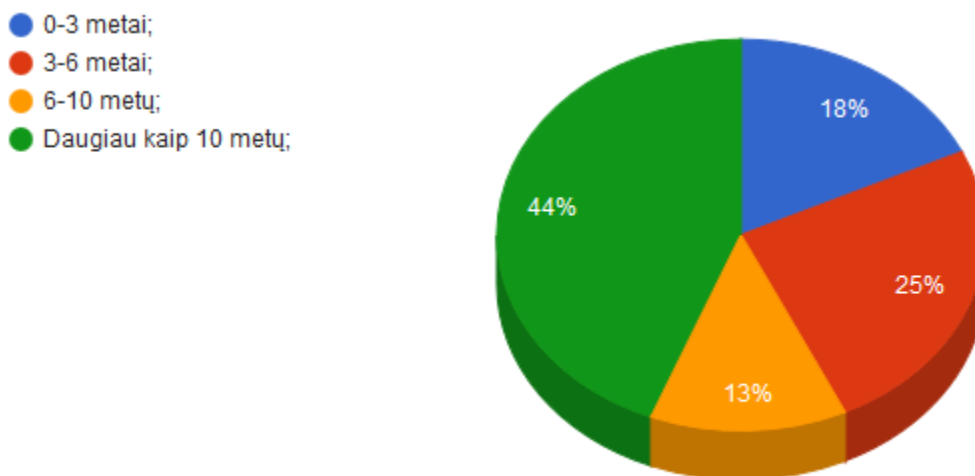
Uždavus pareigūnams klausimą, kur jie įgijo žinių apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą, 47 % pareigūnų atsakė, kad įgiję specialiuose mokymuose, 38 % pareigūnų baigę mokymus profesinio lavinimo arba aukštosiose mokyklose, o 15 % pareigūnų atsakė, kad žinios iš bendro išsilavinimo.

14 paveikslas. Policijos pareigūnų atsakymai, kur jie įgijo žinių apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą

Svarbu pabrėžti, kad policijos pareigūnai, prieš pradėdami dirbti policijos įstaigoje, yra baigę specializuotus mokymus dėl pirmosios medicinos pagalbos teikimo. Galima daryti išvadą, jog pareigūnai yra tinkamai supažindinti su medicininės pagalbos ypatumais ir tai jiems nėra naujas bei nežinomas dalykas.

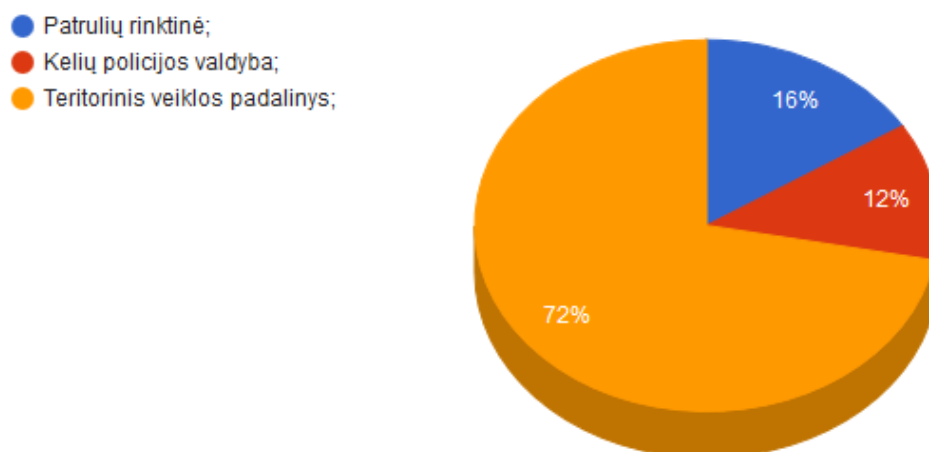
Didžioji dalis pareigūnų (44 %) policijos sistemoje dirba daugiau kaip 10 metų, 25 % respondentų dirba nuo 3 iki 6 metų, 18 % respondentų pradėję dirbti neseniai, t. y. nuo 0 iki 3 metų, o mažiausiai (13 %) respondentų dirba nuo 6 iki 10 metų.

15 paveikslas. Policijos pareigūnų, dirbančių policijos sistemoje, stažo trukmė

Daugiausiai į anketą atsakiusių respondentų policijos tarnyboje patirtis yra daugiau kaip 10 metų. Todėl galima teigti, jog tarnyboje per tiek laiko dažniau tenka susidurti su įvairiomis situacijomis ir dėl to objektyviau įvertinama kokių žinių trūksta policijos pareigūnams pirmosios medicinos pagalbos teikimo srityje.

Teritoriniame veiklos padalinyje dirba 72 % policijos pareigūnų, Patrulių rinktinėje dirba 16 % policijos pareigūnų, o 12 % policijos pareigūnų dirba Kelių policijos valdyboje.

16 paveikslas. Policijos pareigūnų, dirbančių policijos padaliniuose, duomenys

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, kad dauguma Kauno apskr. VPK prižiūrime teritorijoje dirbančių policijos pareigūnų, kurie reaguoja į pranešimus, teigiamai žiūri į tai, jog policijos pareigūnas privalo teikti pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiam asmeniui. Pareigūnai, objektyviai įvertindami savo žinias ir patirtį, susijusias su medicinos pagalba, išreiškė nuomonę, jog privalomieji pirmosios medicinos pagalbos mokymų kursai turėtų vykti kiekvienais metais. Tyrimo rezultatai rodo, jog policijos pareigūnai iš dalies žino, kaip padėti nukentėjusiam asmeniui tam tikrose situacijose (pvz.: kraujavimo stabdymas, žaizdų tvarstymas, gaivinimas ir kt.), tačiau pareigūnai tiksliai nežino pirmosios medicinos pagalbos teikimo veiksmų eiliškumo, dėl ko teikiama pagalba gali būti neefektyvi ir sukelti didesnę žalą nukentėjusiam asmeniui. Taip pat tyrimo rezultatai parodė, kad organizuojant ir vykdant policijos pareigūnų privalomus pirmosios medicinos pagalbos mokymus nėra tinkamai laikomasi Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtinto ir nustatyto (žiūrėti 2.2 poskyrį „Policijos pareigūno privalomasis pirmosios medicinos pagalbos mokymas“) medicininių žinių įgijimo ir atnaujinimo periodiškumo, dėl ko neužtikrinamas tinkamas pareigūnų dalyvavimas privalomuose pirmosios medicinos pagalbos teikimo mokymuose.

IŠVADOS

1. Išnagrinėjus nukentėjusiojo asmens sampratą, jo būklės vertinimo požymius ir pirmosios medicinos pagalbos sampratą, paaiškėjo, jog teisiškai nukentėjęs asmuo yra tas, kuriam tiesiogiai priešinga teisei veika padaryta fizinė, turtinė arba neturtinė žala. Jeigu nukentėjęs asmuo patyrė žalą ne dėl nusikalstamos veikos, jis tokiu atveju nėra pripažįstamas nukentėjusiuoju. Medicinoje nukentėjusio asmens sąvoka ir sąlygos nėra konkrečiai apibrėžiamos, tačiau suprantama, jog asmuo nukentėjęs gali būti įvykus nelaimingam atsitikimui, kurio metu patyrė trauminių sužeidimą arba netikėtai asmenį ištiko ūminė liga ir tokiais atvejais jam reikalinga skubi medicinos pagalba. Visuotinai naudojamo vieningo algoritmo, kuris būtų taikomas nelaimingų atsitikimų, trauminių sužeidimų ar ūminių susirgimų metu, siekiant objektyviai įvertinti nukentėjusio asmens būklę, medicinoje nėra sukurta, tačiau įvardinami veiksmai ir požymiai, kurių kompleksinis taikymas gali padėti objektyviai įvertinti asmens būklę. Svarbiausia – mokėjimas atpažinti galimas asmens pavojingas būkles ir tikrinti asmens gyvybines funkcijas – sąmonę, kvėpavimą ir kraujotaką. Pirmoji medicinos pagalba suprantama, kaip tikslinių priemonių ir veiksmų visuma, kuriomis siekiama išgelbėti asmens sveikatą ir gyvybę, kol įvykio vietoje pasirodys ir pagalbos teikimą perims kvalifikuoti asmens sveikatos priežiūros specialistai.

2. Išnagrinėjus policijos profesinės veiklos ypatumus pirmosios medicinos pagalbos srityje, darytina išvada, jog pagal LR policijos įstatymą policijos pareigūnai privalo teikti neatidėliotiną pagalbą nukentėjusiems asmenims. Taip pat teisės aktuose išsamiai reglamentuota policijos pareigūnų privalomoji pirmosios medicinos mokymų organizavimo tvarka ir mokymų turinys. Organizuojant ir vykdant pareigūnų privalomąjį pirmosios medicinos pagalbos mokymą, teisės aktuose policijos pareigūnai suskirstyti į dvi kategorijas: ikiteisminį tyrimą atliekantieji, kiti pareigūnai bei darbuotojai ir policijos pareigūnai, vykdantys eismo priežiūrą, policijos transporto priemonių vairuotojai, kurie pagal savo vykdomas funkcijas periodiškai privalo dalyvauti pirmosios medicinos pagalbos kursuose. Tačiau pagal dabartines suvienodintas pareigūnų veiklos funkcijas nebelieka aiškumo, kuriai kategorijai policijos pareigūnai priklauso ir kokių periodiškumu turi išklaudyti privalomuosius pirmosios medicinos kursus. Atkreipiamas dėmesys, jog policijos įstaigose organizuojant mokymus, vyksta pertekliniai biurokratiniai procesai ir maksimaliai neišnaudojami turimi mokymų organizatorių resursai (LPM, organizuojantys policijos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo kursus), dėl ko neužtikrinamas visapusiškas ir nuoseklus policijos pareigūnų dalyvavimas šiuose mokymuose.

3. Įvertinus policijos pareigūnų, dirbančių Kauno apskr. VPK prižiūrimoje teritorijoje ir reaguojančių į pranešimus, žinias bei pasiruošimą nukentėjusiojo būklės įvertinimo ir pasirengimo teikti pirmąją medicinos pagalbą srityse, galima daryti išvadą, jog policijos pareigūnai žino, kokią pirmąją medicinos pagalbą teiktų nukentėjusiam asmeniui nelaimingo atsitikimo metu (pvz.: kraujavimo stabdymas, žaizdų tvarstymas, gaivinimas ir kt.), tačiau pareigūnams trūksta žinių apie pirmosios medicinos pagalbos teikimo veikslių eiliškumą, dėl ko teikiama pagalba gali būti neefektyvi, nepasiekti keliamų tikslų ir taip sukelti didesnę žalą nukentėjusiam asmeniui. Taip pat policijos pareigūnų nuomonė parodė, jog jie savo turimas žinias apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą vertinimo skalėje nuo 1 iki 10 balų daugiausiai (19,7 %) vertina 5 balais (patenkinamai) ir norėtų šias žinias patobulinti kasmet (65 %), taip pat tyrimo metu gauti duomenys parodė, jog daugiau nei pusė apklaustųjų pareigūnų (76,2 %) nedalyvauja nustatytu laiku privalomuosiuose pirmosios medicinos pagalbos teikimo kursuose.

4. Šio darbo metu buvo siekiama patvirtinti arba paneigti ginamąjį teiginį:

- *Policijos pareigūnų medicininių žinių lygis ir pasiruošimas yra pakankamas suteikti pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiems asmenims.* Tyrimo metu gauti rezultatai parodė, jog 84,1 % apklausoje dalyvavusių pareigūnų žinias apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą prieš pradėdami dirbti, įgijo mokindamiesi profesinėje ar aukštojoje mokykloje, arba dalyvavo specialiuose kursuose. Būtina atkreipti dėmesį, jog 76,2 % pareigūnų nedalyvavo privalomuose pirmosios medicinos pagalbos žinių atnaujinimo kursuose jiems numatytu laiku, dėl ko tyrimo rezultatai parodė, jog policijos pareigūnai nežino pirmosios medicinos pagalbos teikimo veikslių eiliškumo ir tai gali įtakoti pagalbos suteikimo nukentėjusiems asmenims kokybę. Atsižvelgiant į tai, ginamasis teiginys nepasitvirtino.

PASIŪLYMAI

1. Atsižvelgiant į įstatyminės bazės ir medicinos literatūros pirmosios medicinos pagalbos suteikimo mokymo srityje įvairovę, siūlytina sudaryti vieningą metodinę medžiagą, susijusią su pirmosios medicinos pagalbos teikimo ypatumais, kuri būtų specialiai skirta policijos pareigūnams ir pateikiama kvalifikacijos tobulinimo metu. Tokiais metodais būtų siekiama skatinti policijos pareigūnus savarankiškai atnaujinti pirmosios medicinos pagalbos suteikimo žinias.

2. Dabartinį policijos pareigūnų pirminį profesinį ugdymą ir kvalifikacijos tobulinimo kursus vykdo LPM. Vienas iš LPM kursantų pirminiame profesiniame ugdyme dėstomų dalykų yra pirmosios medicinos pagalbos suteikimo kursai, tačiau šis kursas nėra įtrauktas į LPM kvalifikacijos tobulinimo programą skirtą dirbantiems policijos pareigūnams. Siekiant supaprastinti pirmosios medicinos pagalbos mokymų organizavimą ir vykdymo tvarką siūlytina spręsti klausimą dėl LPM įtraukimo į šio kurso dėstymą policijos pareigūnams kompetencijų tobulinimo metu.

3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakyme dėl privalomųjų pirmosios pagalbos, higienos įgūdžių, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikio žmogaus sveikatai mokymų ir atestavimo tvarkos aprašo ir asmenų, kuriems privalomas sveikatos ir (ar) pirmosios pagalbos mokymas, profesijų ir veiklos sričių sąrašo, mokymo programų kodų ir mokymo periodiškumo patvirtinimo pateiktas priedas pavadinimu „Asmenų, kuriems privalomas sveikatos ir (ar) pirmosios pagalbos mokymas, profesijų ir veiklos sričių sąrašas, mokymo programų, kodai ir mokymo periodiškumas“. Šiame priede pateikta lentelė, kurioje nurodyti kodai, prie kurių priskirtos profesijų veiklos sritys. Policijos pareigūnų veiklos sritys nurodytos kodu „002“ (ikiteisminį tyrimą vykdančios pareigūnai ir kiti pareigūnai bei darbuotojai, turintys tiesioginį kontaktą su kaltinamaisiais, įtariamaisiais ar liudytojais, kitais teismo proceso dalyviais), kuriems privaloma medicinos kursuose dalyvauti kas penkeri metai, o kodu „004“ (policijos pareigūnai, vykdančios eismo priežiūrą, policijos ir greitosios medicinos pagalbos transporto priemonių vairuotojai), kuriems privaloma medicinos kursuose dalyvauti kas treji metai. Siūlytina minėtuosius kodus sujungti į vieną – „002“, kuriame būtų suvienodinta policijos pareigūnų veiklos sritys ir nurodyta „policijos pareigūnai, vykdančios ikiteisminį tyrimą ir eismo priežiūrą, turintys tiesioginį kontaktą su kaltinamaisiais, įtariamaisiais ar liudytojais, kitais teismo proceso dalyviais“ ir apibendrinus pakeisti privalomųjų pirmosios medicinos pagalbos mokymų periodiškumą – 2 metai.

LITERATŪRA

Teisės aktai:

1. „Baudžiamojo proceso kodeksas“. LRS. Žiūrėta 2020 m. kovo 8 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.20464/TAIS_130330.
2. “Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas”, LRS. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.163482/wsGdCnnapC>.
3. “Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 8, 9, 28, 43, 44, 128, 185, 186, 188, 214, 239, 272, 275, 276, 280, 283, 308 straipsnių ir priedo pakeitimo ir kodekso papildymo 27¹, 36², 56¹, 186¹ straipsniais įstatymas”. TAR. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d. <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=1085d150aee411e5b12fbb7dc920ee2c>.
4. “Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas”. TAR. Žiūrėta 2020 m. kovo 7 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>.
5. “Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymas”. LRS. Žiūrėta 2020 m. balandžio 7 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fae39102834511e89188e16a6495e98c/asr>.
6. „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto įgyvendinimo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose“. LRS. Žiūrėta 2020 m. balandžio 7 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/208a9411ad8111e9b43db72f2154cfa0?jfwid=15etomim52>.
7. „Lietuvos Respublikos policijos įstatymas“. LRS. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.957/vpObZQWbrM>.
8. „Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2020 m. balandžio 6 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E2B2957B9182>.
9. “Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo Nr. IX-886 2, 26 straipsnių pakeitimo ir 30 straipsnio pripažinimu netekusio galios įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3181b5e024ab11e5b336e9064144f02a>.
10. „Lietuvos policijos darbuotojų etikos kodeksas“. LRS. Žiūrėta kovo 1 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6d07b690968c11e8aa33fe8f0fea665f>.
11. „2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinis sprendimas dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose“. LEX.EUROPA. Žiūrėta 2020 m. vasario 28. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32001F0220>.
12. „Dėl profesijų, darbų ir veiklos sričių darbuotojų bei transporto priemonių vairuotojų, buvusių kartu su nukentėjusiais ar ligoniais nelaimingų atsitikimų ar ūmaus gyvybei pavojingo susirgimo vietose ir privalančių suteikti jiems pirmąją pagalbą, sąrašo patvirtinimo, taip pat įstatymų nustatytų kitų asmenų kompetencijos šiais klausimais nustatymo“. TAR. Žiūrėta 2019 m. kovo 12 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.05D9A2886540>.
13. „Dėl privalomųjų pirmosios pagalbos, higienos įgūdžių, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikio žmogaus sveikatai mokymų ir atestavimo tvarkos aprašo ir asmenų, kuriems privalomas sveikatos ir (ar) pirmosios pagalbos mokymas, profesijų ir veiklos sričių sąrašo, mokymo programų kodų ir mokymo periodiškumo patvirtinimo“. LRS. Žiūrėta 2020 m. kovo 17 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.314041/asr>.
14. „Dėl sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų kompetencijos teikiant pirmąją medicinos pagalbą, pirmosios medicinos pagalbos vaistinėlių ir pirmosios pagalbos rinkinių“. LRS. Žiūrėta 2020 m. balandžio 6 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.216308/asr>.

15. „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. balandžio 8 d. įsakymo Nr. V-208 „Dėl būtiniosios medicinos pagalbos ir būtiniosios medicinos pagalbos paslaugų teikimo tvarkos bei masto patvirtinimo“ pakeitimo“. LRS. Žiūrėta 2020 m. kovo 9d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/24281bb15e9011e896f6c1bcca8cd3a8?jfwid=-9dzqnu3xp>.
16. “Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas „Dėl policijos įstaigos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo taisyklių patvirtinimo““. LPM.POLICIJA. Žiūrėta 2020 m. kovo 14 d. <http://lpm.policija.lrv.lt/uploads/lpm.policija/documents/files/Kvalifikacijos%20tobulinimo%20taisykl%C4%97s.pdf>
17. “Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas “Dėl policijos įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvos policijos mokykloje, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre, Lietuvos kriminalinės policijos biure ir dalyvaujant projektuose 2019 metais plano patvirtinimo““. LPM.POLICIJA. Žiūrėta 2020 m. kovo 12 d. <http://lpm.policija.lrv.lt/uploads/lpm.policija/documents/files/Kvalifikacijos%20tobulinimo%20planas%202019%20m.pdf>

Specialioji literatūra:

18. Mark E. Koltko-Rivera, „Rediscovering the Later Version of Maslow’s Hierarchy of Needs: Self-Transcendence and Opportunities for Theory, Research, and Unification“. *Review of General Psychology*, 10/4 (2006): 302-317. <http://academic.udayton.edu/jackbauer/Readings%20595/Koltko-Rivera%2006%20trans%20self-act%20copy.pdf>
19. Visockas, Evaldas. „Pasitikėjimas teisėsaugos institucijomis Lietuvoje“. *Teisės problemos* 2,92 (2016):88 – 116.
20. Vitkauskas, Kęstutis. „Policijos personalo rengimo sistemos raida Lietuvoje 1990 – 2010 m.“. *Viešojo politika ir administravimas* 10,3 (2011):373 – 386.
21. Laurinavičius, Alfonsas. „Policijos tarnavimo bendruomenei problemos“. *Jurisprudencija* 19,11 (2001):195 – 210.
22. Janušauskas, Antanas. “Preparation of Lithuania police officers”. *European Scientific Journal* 9,26 (2013):133 – 142.
23. Janušauskas, Antanas. *How to develop a professional police officer?* Journal of Education and Human Development, 2013.
24. J Buškevičiūtė, Jolanta, Raipa, Alvydas. „Šiuolaikinių sprendimų rengimas viešajame sektoriuje“. *Viešojo politika ir administravimas* 34 (2010):21 – 31.
25. Šalkauskaitė, Arūnė, Valickas, Gintautas, Grikšienė, Ramunė ir Rukšėnas, Osvaldas. „Policijos pareigūnų sprendimų priėmimas kritinėmis aplinkybėmis“. *Kriminalogijos studijos* 3 (2015):29 – 58.
26. Kalesnykas, Raimundas. „Policijos funkcijų įgyvendinimo efektyvumas: viešųjų ir privačių interesų derinimo problema“. *Jurisprudencija* 24,16 (2002):43 – 56.
27. Mečkauskas, Vidmantas. “Policijos veiklos kontrolės turinio problemos: struktūrinis aspektas”. *Jurisprudencija* 76,68 (2005):77 – 89.
28. Laurinavičius, Alfonsas. *Bendruomenės ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas*. Vilnius: Lietuvos teisės akademija, 2000.
29. Valeckas, Virginijus, Velička, Vilius. *Vidaus reikalų sistemos pareigūnų profesinis taktinis rengimas*. Kaunas: Mykolo Romerio universitetas, 2013.
30. Kardelis, Kęstutis. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: Edukologija ir kiti socialiniai mokslai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2016.

31. Žydžiūnaitė, Vilma. *Baigiamojo darbo rengimo metodologija*. Klaipėda: Klaipėdos valstybinės kolegija, 2011.
32. Jurka, Raimondas, Randakevičienė, Irma, Juzukonis, Saulius. *Baudžiamojo proceso dalyviai*. Vilnius: Industrus, 2009.
33. Vaitkaitis, Dinas, Pranskūnas, Andrius. *Pirmoji medicinos pagalba*. Kaunas: KMU leidykla, 2008.
34. Adamonienė, Rūta. *Statutinių tarnybų vadyba*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2015.
35. Narvilienė, Daiva. *Būtinoji medicinos pagalba ir intensyvioji slauga*. Kaunas: Vitae Litera, 2012.
36. Grebliauskas, Darius. *Europos policijos etikos kodeksas*. Vilnius: Gilija, 2002.
37. Bilius, Mindaugas. *Policijos pareigūnų rengimo vadovėlis*. Mastaičiai: Lietuvos policijos mokykla, 2018.
38. Virginijus Valeckas, Vilius Velička. *Vidaus reikalų sistemos pareigūnų profesinis taktinis pasirengimas*. Kaunas: Mykolo Romerio universitetas, 2013.
39. Žmogaus teisių stebėjimo institutas. *Pareigūno bendravimas su nukentėjusiaisiais praktinis vadovas*. Žmogaus teisių stebėjimo institutas, 2018.
40. Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centras. *Vieninga metodika sveikatos priežiūros įstaigoms, kaip organizuoti pagalbą nukentėjusiems nuo traumų ir kitų išorinių mirties priežasčių atvejais*. http://www.essc.sam.lt/lt/vieninga_metodika.html.
41. Higienos institutas Sveikatos informacijos centras. *Mirties priežastys 2018*. Vilnius: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras, 2019. http://hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Statistikos/Mirties_priežastys/Mirties_priežastys_2018=.pdf.
42. „Lietuvos policijos vystymosi gairės 2016- 2020 m.“. YOUTUBE. Žiūrėta 2020 m. kovo 8 d. https://www.youtube.com/watch?v=Jcde12H_bZ8.
43. „2019 m. policijos veiklos apžvalga“. LRV. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d. <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/2019%20policijos%20veikla%20pa%C5%BEyma.pdf>.
44. „2016 m. policijos veiklos apžvalga“. LRV. Žiūrėta 2020 m. balandžio 7 d. <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/administracineinformacija/ataskaitos/2016%20policijos%20veikla%20pazyma.pdf>.
45. „Pažyma apie policijos įstaigų veiklą ir nusikalstamumą per 2011 metus“. LRV. Žiūrėta 2020 m. balandžio 13 d. <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/administracineinformacija/ataskaitos/Policija%202011.pdf>.
46. „Kauno miesto Centro policijos komisariato Veiklos skyriaus tyrėjo pareigybės charakteristika“. LRV. Žiūrėta 2020 m. kovo 26d. <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/Vyriausiasis%20postinis%20ir%20Tyrejas%20OSKELBIMAS.pdf>.
47. „Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Patrulių rinktinės 1-osios kuopos 2-ojo būrio vyriausiojo patrulio pareigybės charakteristika“. LRV. Žiūrėta 2020 m. kovo 26 d. https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Konkursai/Konkursai%202019/2019-02-05%20Kauno%20AVPK.pdf.
48. Tarnybinis patikrinimas dėl pareigūno žuties: taktinės klaidos, nesuteikta pirmoji pagalba“. *Lietuvos ryto televizija*, 2016 m. spalio 17 d. <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/151475/tarnybinis-patikrinimas-del-pareiguno-zuties-taktines-klaidos-nesuteikta-pirmoji-pagalba>.
49. „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“. Žiūrėta 2020 m. kovo 6 d. <http://lkiis.lki.lt/dabartinis>.

ANOTACIJA

Neretai įvykus nelaimingam atsitikimui, pirmieji įvykio vietoje pasirodo ne medikai, o policijos pareigūnai. Todėl policijos pareigūnai privalo žinoti, kaip tinkamai suteikti pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiems asmenims, siekiant išgelbėti jų sveikatą ir gyvybę. Dėl šios priežasties policijos pareigūnai privalo nuolat kelti savo kvalifikacijos lygį pirmosios medicinos pagalbos teikimo srityje. Šio darbo tikslas – išanalizuoti objektyvius nukentėjusiojo būklės įvertinimo ir racionaliai organizuotos medicinos pagalbos teikimo veiksnius policijos pareigūnų profesinėje veikloje bei nustatyti galimas veiklos tobulinimo gaires. Atlikto tyrimo duomenys parodė, jog 76,2 % pareigūnų nedalyvavo privalomuose pirmosios medicinos pagalbos žinių atnaujinimo kursuose jiems numatytu laiku, dėl ko tyrimo rezultatai parodė, jog policijos pareigūnai nežino pirmosios medicinos pagalbos teikimo veiksnių eiliškumo, dėl ko teikiama pagalba gali būti neefektyvi, nepasiekti keliamų tikslų ir taip sukelti didesnę žalą nukentėjusiam asmeniui. Atsižvelgiant į tai, darbe pateikiami, autorės nuomone, tobulintini mokymų pirmosios medicinos pagalbos srityje, skirtų policijos pareigūnams, aspektai.

Reikšminiai žodžiai: *pirmoji medicinos pagalba, medicinos pagalba, policijos pareigūno profesinė veikla, nukentėjusio asmens būklės vertinimas, pareiga padėti.*

ANOTACIJA ANGLŲ KALBA

Often in the event of an accident, it is not the medical doctors who appear at the scene, but the police officers. Therefore, police officers must know how to properly provide first aid to victims in order to save their health and lives. For this reason, police officers must constantly improve their level of qualification in the area of first aid. The aim of this Master's work is to analyze the objective factors of assessing the victim's condition and providing rationally organized medical assistance in the professional activities of police officers and to identify possible guidelines for improvement. The research showed that 76.2 % of police officers did not attend mandatory first aid refresher courses on time, which showed that police officers were unaware of the sequence of first aid operations, which could lead to ineffective assistance. objectives and this cause more harm to the victim. With this in mind, the paper presents, in the author's opinion, the aspects of first aid training for police officers that need to be improved.

Keywords: *first aid, medical assistance, professional activities of a police officer, assessment of the victim's condition, duty to help.*

SANTRAUKA

Čiuprinskaitė I. Objektvūs nukentėjusiojo būklės įvertinimas ir racionaliai organizuota medicinos pagalba kaip vienas iš policijos pareigūno profesinės veiklos aspektų/ Magistro baigiamasis darbas. Vadovas: doc. dr. Antanas Janušauskas. – Kaunas: Mykolo Romerio Universitetas, Viešojo saugumo akademija, 2020. – 60 p.

Nukentėjusysis – tai asmuo, kuris gali nukentėti ne tik nuo teisei priešingos veikos, bet ir nelaimingo atsitikimo metu. Nukentėjusiam asmeniui patyrus fizinius sužeidimus arba ūmiai susirgus, jam nedelsiant turi būti suteikta pirmoji medicinos pagalba. Pirmosios medicinos pagalbos tikslai – išsaugoti asmens gyvybę bei sveikatą, neleisti, kad asmens būklė pablogėtų ir užtikrinti tolimesnį asmens gijimą. Policijos pareigūnai yra tie asmenys, kurie neretai vieni iš pirmųjų atsiduria įvykio vietoje ir jų pareiga yra suteikti būtinąją pagalbą nukentėjusiems asmenims. Todėl pareigūnai privalo nuolat tobulinti savo žinias medicininės pagalbos teikimo srityje ir mokėti įvertinti nukentėjusio asmens būklę bei suteikti pirmąją medicinos pagalbą. Darbe analizuojamos tyrimui reikšmingos sąvokos, tiriama mokslinė literatūra, analizuojamos teisės aktais įtvirtintos privalomosios pirmosios medicinos mokymų programos, kurios yra taikomos policijos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimui.

Atlikus empirinį tyrimą (Kauno miesto Santakos, Žaliakalnio, Dainavos, Centro ir Panemunės policijos komisariatų, Kaišiadorių, Kėdainių, Jonavos ir Kauno rajono policijos komisariatų, taip pat Patrulių rinktinės ir Kelių policijos valdybos (Kelių patrulių kuopos) policijos pareigūnų, kurie reaguoja į pranešimus, apklausas, nustatyta, kad policijos pareigūnai pagal esamą situaciją žinotų, kokią pirmąją medicinos pagalbą reikėtų suteikti nukentėjusiam asmeniui, nukentėjusiam nelaimingo atsitikimo metu (pvz.: kraujavimo stabdymas, žaizdų tvarstymas, gaivinimas ir kt.), tačiau pareigūnams trūksta žinių apie pirmosios medicinos pagalbos teikimo veiksmų eiliškumą, dėl ko teikiama pagalba gali būti neefektyvi, nepasiekti keliamų tikslų arba net sukelti didesnę žalą nukentėjusiam asmeniui. Taip pat policijos pareigūnų nuomonė parodė, jog jie savo turimas žinias apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą vertina daugiau vidutiniškai ir norėtų šias žinias patobulinti kasmet (65 %). Tyrimo metu gauti duomenys parodė, jog daugiau nei pusė apklaustųjų pareigūnų (76,2 %) nedalyvauja nustatytu laiku privalomuosiuose pirmosios medicinos pagalbos teikimo kursuose.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

Čiuprinskaitė I. Objective assessment of the victim's condition and rationally organized medical assistance as one of the aspects of a police officer's professional activity/ Master Degree paper. Supervisor doc. dr. Antanas Janušauskas. – Kaunas: University of Mykolas Romeris, Academy of Public Security, 2020. – 60 p.

A victim is a person who may be the victim not only of an unlawful act but also of an accident. In case of physical injury or acute illness, the victim must be given first aid immediately. The goals of first aid are to protect a person's life and health, to prevent the person's condition from deteriorating and to ensure the person's further healing. Police officers are those persons who are often one of the first to find themselves at the scene and have a duty to provide the necessary assistance to the victims. Therefore, officers must constantly improve their knowledge in the area of medical care and be able to assess the condition of the victim and provide first aid. The paper analyzes the concepts relevant to the research, researches the scientific literature, analyzes the mandatory first medical training programs established by legal acts, which are applied to improve the qualification of police officers.

After an empirical study Kaunas city Santaka, Žaliakalnis, Dainava, Center and Panemunė police commissariats, Kaišiadorys, Kėdainiai, Jonava and Kaunas district police commissariats, as well as the Patrol Team and the Road Police Board (Road Patrol Company) interviews with police officers who respond to reports found that police officers knew, in the current situation, what first aid should be given to a victim who was injured in an accident (for example, bleeding stop, wounds bandaging, resuscitation and other) however, officials lack knowledge of the sequence of first aid operations, which can result in ineffective assistance, failure to achieve objectives, or even bigger harm to the victim. The opinion of police officers also showed that they rated their knowledge of first aid more average and would like to improve this knowledge every year (65 %). The data obtained during the research showed that more than half of the interviewed officials (76.2 %) do not participate in the mandatory first aid courses on time.

PRIEDAI

1 priedas.

ANKETA

- 1. Koks Jūsų požiūris į tai, kad policijos pareigūnai privalo teikti pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiam asmeniui iki kol atvyks greitoji medicinos pagalba?**
  - Teigiamas, manau, kad policijos pareigūnas, atvykęs pirmas į įvykio vietą, turi visada suteikti pirmąją medicinos pagalbą;
  - Neigiamas, manau, kad pirmąją pagalbą turėtų suteikti tik medikai;
  - Neturiu nuomonės;

- 2. Kada paskutinį kartą dalyvavote mokymuose apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą?**
  - Prieš daugiau nei 2 metus;
  - Prieš daugiau nei 3 metus;
  - Prieš daugiau nei 5 metus;

- 3. Jūsų nuomone, kaip dažnai reikalinga atnaujinti žinias apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą nukentėjusiam asmeniui?**
  - Kasmet;
  - Kas 2 metai;
  - Kas 3 metai;
  - Kas 5 metai;

- 4. Įvertinkite savo pirmosios medicinos pagalbos suteikimo žinias pažymėdami skalėje nuo 1 iki 10 (pvz.: 1- labai blogai, 10- labai gerai).**
  - Nukentėjusiojo būklės įvertinimas (sąmoningas/ nesąmoningas, kvėpuoja/ nekvėpuoja, kokie sužalojimai, pavojus gresia gyvybei ar ne);
  - Žaizdų tvarstymas;
  - Kraujavimo sustabdymas;
  - Gaivinimas;

- Kaulų lūžių imobilizavimas;
- Apsinuodijimai;
- Nudegimai;

5. Ar tarnybos metu yra tekę suteikti pirmąją medicinos pagalbą? Jeigu taip, tai kiek kartų?

6. Kada paskutinį kartą teikėte pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiam asmeniui?

- Prieš mažiau nei metus;
- Prieš daugiau nei metus;
- Prieš daugiau nei du metus;

7. Ar nedvejodami teiktumėte pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiam asmeniui įvykio vietoje, net jeigu ir asmuo yra nehigieniškas arba nuo jo sklinda alkoholio kvapas?

- Taip, teikčiau;
- Ne, laukčiau, kol atvyks greitoji medicinos pagalba;
- Abejoju, laukčiau, kol iniciatyvos imsis mano kolega;
- Nežinau;

8. Kaip manote, kokių žinių Jums labiausiai trūksta, kai teikiate pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiam asmeniui?

- Žaizdų tvarstymas;
- Kraujavimo sustabdymas;
- Kaulų lūžimų imobilizavimas;
- Žmogaus gaivinimas;
- Nudegimai;
- Apsinuodijimai;
- Visi anksčiau nurodyti variantai;

9. Įvertinkite save, ar paskutinį kartą, kai teikėte pirmąją medicinos pagalbą, padarėte viską, ką galėjote ir ar teisingai?

- Manau, kad viską, kas tuo metu buvo būtina, padariau tinkamai;

- Manau, kad padariau viską, ką galėjau, tačiau nežinau ar viską padariau tinkamai;
- Manau, kad nepadariau visko, ką galėjau, tačiau atliktus veiksmus atlikau tinkamai;

10. Sudėliokite pirmosios medicinos pagalbos veiksmų atlikimo seką, pradedant nuo to, kurį Jūsų nuomone, veiksmą įvykio vietoje reikėtų atlikti pirmiausiai (prie kiekvieno teiginio surašykite skaičius eiliškumo tvarka, pvz. 1, 2, 3...).

- Greitas situacijos įvertinimas ir numatoma pagalbos teikimo tvarka ;
- Teikti pirmąją pagalbą;
- Išsiaiškinti patirtos traumos gavimo aplinkybes, rūšį ir sunkumo laipsnį;
- Iškviesti greitąją medicinos pagalbą;

11. Sudėliokite kokių veiksmų imtumėtės siekiant įvertinti kokia medicinos pagalba yra reikalinga nukentėjusiam asmeniui, pradedant nuo to teiginio, kurį, Jūsų nuomone, pirmiausiai atliktumėte (prie kiekvieno teiginio surašykite skaičius eiliškumo tvarka, pvz.: 1- atlikčiau pirmiausiai, 4- atlikčiau vėliausiai).

- Atvykęs į įvykio vietą pirmiausiai bendrauju su aplinkiniais asmenimis siekdamas išsiaiškinti įvykio aplinkybes;
- Gaudamas pirminį pranešimą apie įvykį iš Budėtojo aš galiu numanyti, kokia gali būti reikalinga medicinos pagalba;
- Atvykęs į įvykio vietą įvertinu aplinką, kurioje yra nukentėjęs asmuo;
- Bandau užmegzti kontaktą su nukentėjusiuoju ir išsiaiškinti kas jam nutiko;

12. Kur esate įgijęs žinių apie pirmosios medicinos pagalbos teikimą?

- Baigęs (-usi) mokymus profesinio lavinimo mokykloje/aukštojoje mokykloje;
- Esu dalyvavęs (-usi) specialiuose mokymuose;
- Žinau iš bendro išsilavinimo;

13. Jūsų tarnybos policijos sistemoje trukmė:

- 0-3 metai;
- 3-6 metai;
- 6-10 metų;
- Daugiau kaip 10 metų;

14. Kuriame Kauno apskr. VPK padalinyje dirbate?

- Patrulių rinktinė;
- Kelių policijos valdyba;
- Teritorinis veiklos padalinys;

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2020-04-17

Kaunas

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas), Viešojo saugumo akademijos, Teisės ir policijos veiklos programos

Studentė Ieva Čiuprinskaitė patvirtinu, kad šis rašto darbas magistro baigiamasis darbas „Objektyvus nukentėjusiojo būklės įvertinimas ir racionaliai organizuota medicinos pagalba kaip vienas iš policijos pareigūno profesinės veiklos aspektų“

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

(parašas)

Ieva Čiuprinskaitė
(vardas, pavardė)